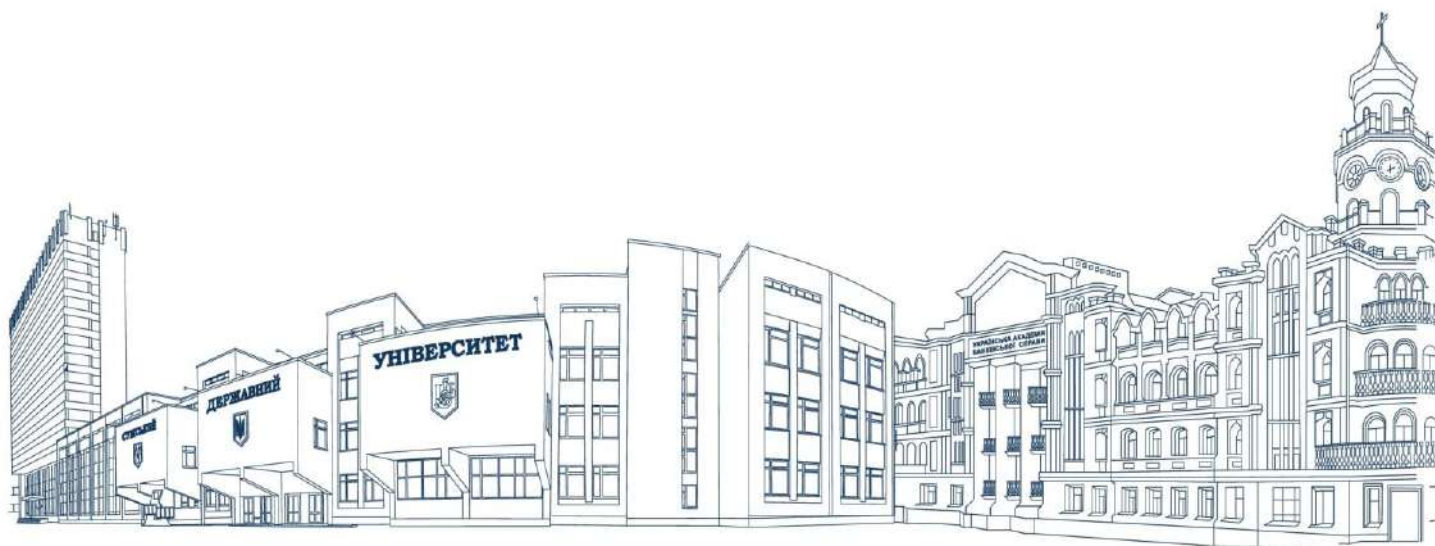

Узагальнюючий звіт ректора
Сумського державного університету
Василя Карпуші

**Підсумки діяльності СумДУ у 2021 р.
та основні завдання на 2022 р.**

ЗМІСТ

I	СумДУ 2021 – кроки розвитку	3
II	Формування контингенту осіб, що навчаються	6
III	Розвиток кадрового потенціалу	15
IV	Освітня діяльність	19
V	Науково-дослідна діяльність	25
VI	Міжнародна діяльність	33
VII	Розбудова цифрового університету та інформаційно-бібліотечне забезпечення	43
VIII	Позанавчальна діяльність	54
IX	Соціальне обличчя університету	58
X	Розвиток матеріально-технічної бази	61
XI	Основні показники фінансово-економічної діяльності	63

I. СумДУ 2021 – КРОКИ РОЗВИТКУ

Підсумки 2021 р. засвідчили подальший успішний розвиток більшості складових діяльності Сумського державного університету. Такі результати в умовах економічних реалій та ризиків, несприятливої демографічної ситуації, глобальної пандемії стали можливими завдяки наполегливим та злагодженим зусиллям усього нашого колективу. Вклад у подальший розвиток університету у своїй частині внесли всі категорії співробітників університету - викладачі та науковці, інші працівники, які забезпечили зростання основних показників освітньо-наукової діяльності та фінансову спроможність університету, розвиток його матеріально-технічної бази. Важливим є вклад працівників, які на якісному рівні забезпечують комфортні умови роботи в університеті, забезпечують надання широкого спектру інформаційно-комунікаційних, медичних, спортивних, соціальних та інших послуг як працівникам університету, так і жителям м. Суми. Досягнутий рівень напрямів діяльності університету та успішні кроки його подальшого розвитку неможливі без високопрофесійної, інноваційної та самовідданої роботи менеджменту університету всіх рівнів. Минулий рік в черговий раз підтвердив високу активність та успішність студентства університету в громадській, науковій, спортивній та культурно-мистецькій сферах.

Серед основних здобутків СумДУ за 2021 р. слід відзначити наступні:

1. Вдалося утримати або покращити позиції у більшості міжнародних та національних рейтингах. Університет став одноосібним лідером серед ЗВО України у міжнародному рейтингу Times Higher Education (позиція 501-600 у світі). Покращились також позиції університету за окремими галузями цього рейтингу («Інженерія» - 1 місце серед ЗВО України). Університет посів друге місце серед ЗВО України у міжнародному рейтингу UI Greenmetric. Водночас, позиції університету в окремих рейтингах погіршились, що потребує відповідного аналізу та врахування у поточній діяльності. Зведена інформація про здобутки СумДУ в міжнародних та національних рейтингах приведена у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Здобутки СумДУ в міжнародних та національних рейтингах

Назва рейтингу	Рейтингова позиція					
	в Україні			у світі		
	2021 р.	2020 р.	2019 р.	2021 р.	2020 р.	2019 р.
Міжнародні рейтинги						
Times Higher Education						
World University Rankings	1	1-2	4	501-600	501-600	1001+
Young University Rankings	1	1	-	144	351-400	-
Impact Rankings	3-5	1	1	601-800	201-300	201-300
Times Higher Education by subject						
business and economics	2	2	-	401-500	401-500	-
physical sciences	2	1-8	-	801-1000	1001+	-
engineering	1	2	2-5	601-800	501-600	801+
QS						
QS World University Rankings	4-5	4-5	4-5	701-750	701-750	701-750
QS EECA	6	6	5	122	118	117

Назва рейтингу	Рейтингова позиція					
	в Україні			у світі		
	2021 р.	2020 р.	2019 р.	2021 р.	2020 р.	2019 р.
QS Top 50 Under 50	1	1	-	101-150	101-150	-
Webometrics						
Ranking Web of University (Webometrics)	3	3	3	1756	1929	2016
Рейтинг інституційних репозитаріїв за внеском до відкритого доступу від Webometrics	1	1	1	35	37	31
Transparent ranking: top universities by citations in top Google Scholar profiles від Webometrics	4	5	2	1243	1326	1695
U-Multirank	щорічне наповнення баз даних та отримання результатів, що відповідають середньосвітовому рівню та вище; попадання в 2021 році в U-Multirank Top 25 Performers за використання інноваційних підходів у медичній освіті					
Engineering Rankings						
Mathematics & Sciences Rankings						
Social Sciences Rankings						
Health Rankings						
UI Greenmetric	2	3	2	385	409	208
Рейтинг 4ICU (UniRank)	11	4	7	-	-	-
SCImago IR	7	9	5	795	795	775
URAP	6	6	-	2443	2698	-
Національні рейтинги						
Рейтинг від видання "Гроші"						
- юридичні спеціальності	21	20	20	-	-	-
- технічні спеціальності	22	24	22	-	-	-
Рейтинг від видання "Forbes Україна"						
- економіка	10	-	-	-	-	-
Академічний рейтинг ЗВО України "Топ-200 Україна 2020"	5	3	6	-	-	-
Рейтинг університетів України за показниками БД Scopus від Osvita.ua	8	9	12	-	-	-
Консолідований рейтинг ЗВО України від Osvita.ua	10	11-12	13-14	-	-	-
Рейтинг правничих шкіл	32	-	-	-	-	-

2. СумДУ пройшов Державну атестацію у частині провадження наукової (науково-технічної) діяльності за п'яти напрямками та підтвердив високий рівень наукової діяльності, зокрема за чотирма напрямками увійшов до кваліфікаційної групи А: «Гуманітарні науки та мистецтво», «Суспільні науки», «Математичні науки та природничі науки», «Технічні науки» та до групи В – за напрямом «Біологія та охорона здоров'я». Такі показники Державної атестації є найбільш успішними серед усіх ЗВО України.

3. Загальний показник фінансування наукової діяльності у СумДУ зріс у порівнянні з минулим роком на більш ніж 25 % і становить 79,307 млн грн (2020 р. – 62,787 млн грн), що вдруге поспіль є найбільшим за роки існування університету.

4. За результатами конкурсу Національного фонду досліджень України «Безпека» чотири проекти вчених СумДУ пройшли конкурсний відбір, що є другим показником серед усіх ЗВО та наукових установ України.

5. За підсумком конкурсу молодих вчених СумДУ 6-й раз поспіль виборов найбільшу кількість проєктів-переможців серед ЗВО України (у 2021р. 7 з 34-х проєктів).

6. У порівнянні з 2020 р. на 41% зросла кількість публікацій у виданнях, що індексуються базами даних Scopus і належать до кватилів Q1–Q2.

7. За рахунок зростання кількості цитувань наукових праць вчених університету у 2021 р. значення індексу Гірша за даними бази даних Scopus збільшилось на 9 позиції з 47 до 56. За даними бази даних WoS за рік індекс Гірша університету зріс на 7 позицій з 45 до 52.

8. Студенти СумДУ вибороли найбільшу за всі роки кількість призових місць (131 місце) на Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт, що вже більше 10 років є найвищим показником серед ЗВО України.

8. Незважаючи на карантинні обмеження, кількість здобувачів освіти, які мають іноземне громадянство, у порівнянні з минулим роком збільшилась на 10,5 % і на кінець 2021 р. складала 2058 осіб.

9. За підсумками III Всеукраїнської зимової універсиади 2021 р. СумДУ – срібний призер, на Літній універсиаді – на другій позиції серед усіх університетів України та є лідером у категорії найбільших ЗВО України.

10. У 2021 р. 47 студентів університету стали лауреатами Міжнародних та 168 Всеукраїнських мистецьких конкурсів та фестивалів.

11. За результатами формульного підходу розподілу видатків державного бюджету на вищу освіту між ЗВО (на основі показників освітньої, наукової та міжнародної діяльності), СумДУ другий рік поспіль отримав максимально можливе збільшення фінансування за загальним фондом.

12. Загальний обсяг фінансування СумДУ (за виключенням видатків на стипендію) у 2021 р. в цілому збільшився на 19,7 % (за загальним фондом на 19,6 %, за спеціальним на 18,9 %).

II. ФОРМУВАННЯ КОНТИНГЕНТУ ОСІБ, ЩО НАВЧАЮТЬСЯ

У 2021 р. передумови прийому абітурієнтів на навчання на базі повної загальної середньої освіти залишилися без змін: кількість випускників закладів загальної середньої освіти Сумської області у 2021 р. знаходилась на рівні 2020 р. при незначному (на 4,8 %) зменшенні випускників м. Суми. (рис. 2.1). Слід зазначити, що і у 2022 р. очікується подальше зменшення на 6 % випускників м. Суми, які традиційно складають переважну більшість вступників на навчання до СумДУ.

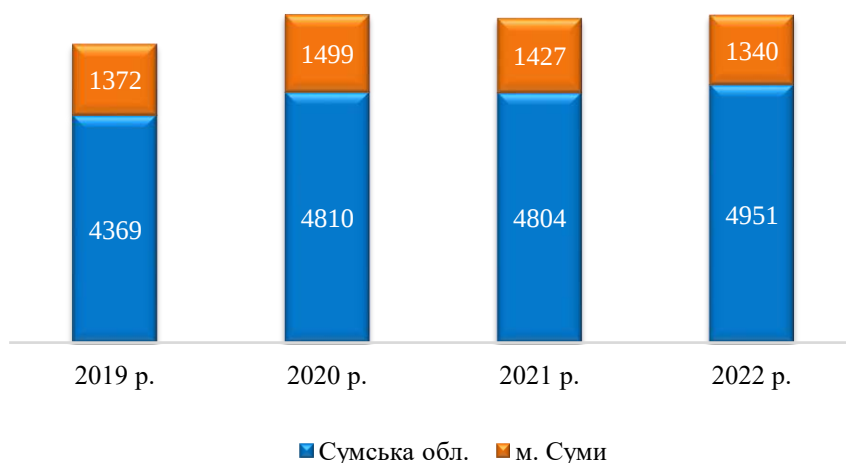

Рисунок 2.1 – Кількість випускників закладів загальної середньої освіти м. Суми та Сумської області, (осіб)

Результати прийому громадян України на перший курс денної форми навчання на основі повної загальної середньої освіти (ПЗСО) приведені на рис. 2.2. Незважаючи на зменшення на 5,2 % прийому по СумДУ (по базовому навчальному закладу - на 4,5 %), підсумки вступної компанії у цій частині можна вважати успішними, оскільки відбулося зростання на 9,6 % прийому абітурієнтів у порівнянні з «доковідним» 2019 р. (у 2020 р. із-за запровадженого карантину випускники шкіл були обмежені у вступі до ЗВО як інших міст України, так і за кордоном що і привело до зростання прийому до університету).

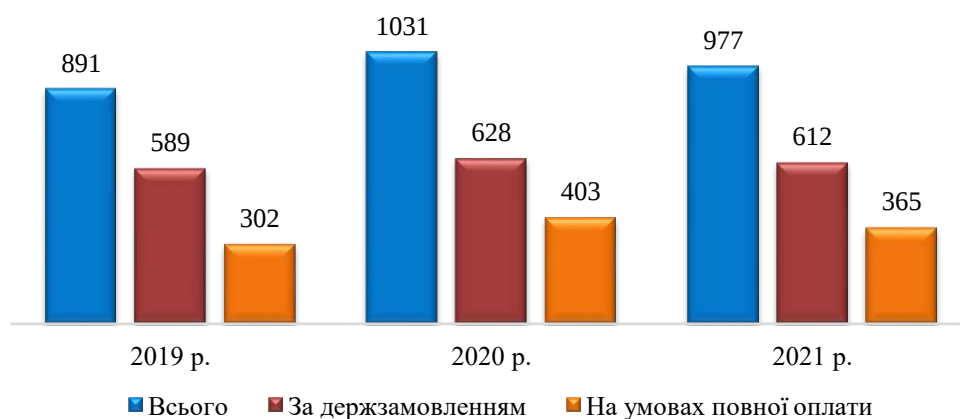

Рисунок 2.2 – Зараховано громадян України до СумДУ на перший курс на основі ПЗСО за денною формою навчання, (осіб)

Найбільш успішними є результати вступної компанії для факультету ЕлІТ – зростання прийому у порівнянні з 2020 р. склало 20 % (рис. 2.3). Збільшився також прийом цієї категорії абітурієнтів на факультетах ТеСЕТ - на 19 %, ІФСК – на 15,7 %. У той же час інші структурні підрозділи мають негативну динаміку в цій частині вступної компанії, що потребує активізації профорієнтаційної роботи та пошуку більш ефективних форм та методів її проведення.

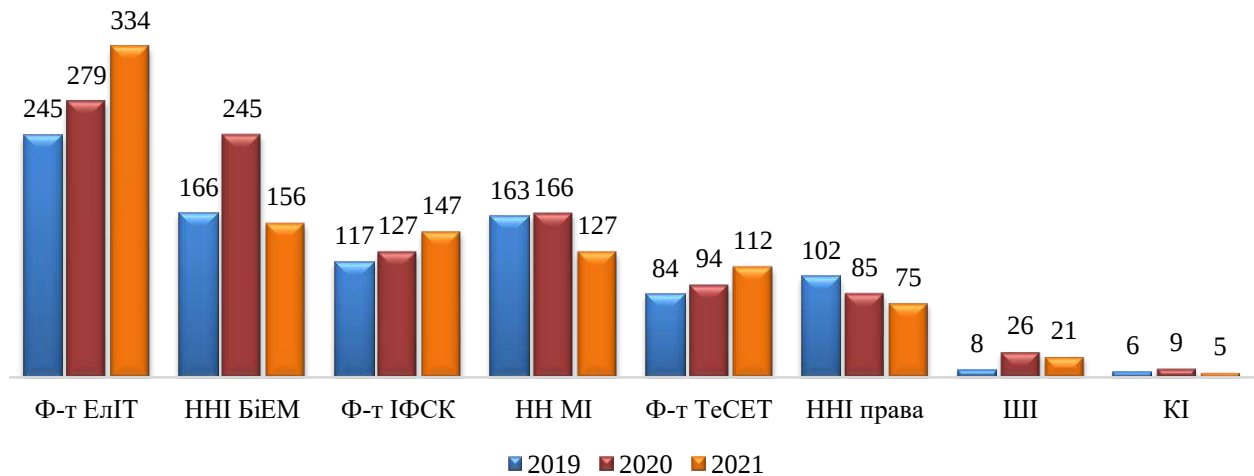

Рисунок 2.3 – Зараховано громадян України до СумДУ на перший курс за денною формою навчання по структурним підрозділам, (осіб)

Для прийому абітурієнтів до магістратури у 2021 р. характерним є запровадження єдиного вступного іспиту (ЄВІ) з іноземної мови за технологіями ЗНО за усіма спеціальностями підготовки фахівців в університеті. При цьому відбулося значне на 23,5% скорочення випуску бакалаврів по університету як за усіма формами навчання (в 2020 р. - +3,4 %), так і за денною формою здобуття освіти (на 13,4 %).

На рис. 2.4 приведені підсумки прийому магістрів на денну і заочну форми здобуття освіти (разом) за показниками: випуск бакалаврів; кількість зарахованих магістрів; кількість зарахованих випускників-бакалаврів інших ЗВО; кількість зарахованих випускників університету минулих років; втрати контингенту при переході з рівня бакалавра на рівень магістра.

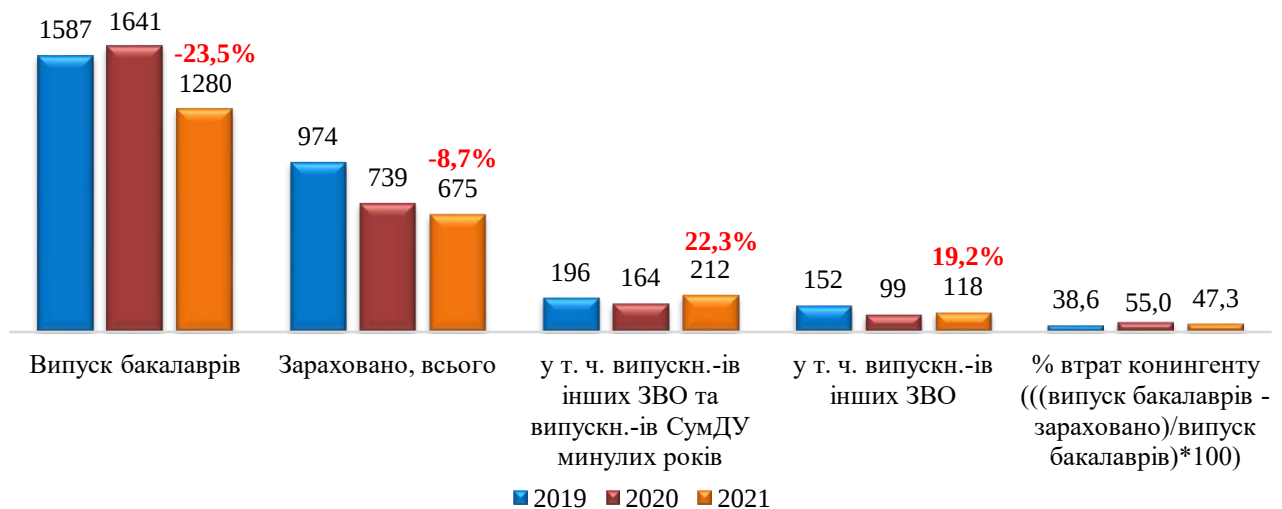

Рисунок 2.4 – Підсумки прийому магістрів на денну і заочну форми здобуття освіти

В цілому при зниженні випуску бакалаврів на 23,5 % прийом магістрів цього року склав 675 осіб, що на 8,7 % менше в порівнянні з минулим роком. Втрати контингенту магістрів склали – 47,3 %.

На рис. 2.5 приведені результати зарахування в магістратуру за денною формою здобуття освіти.

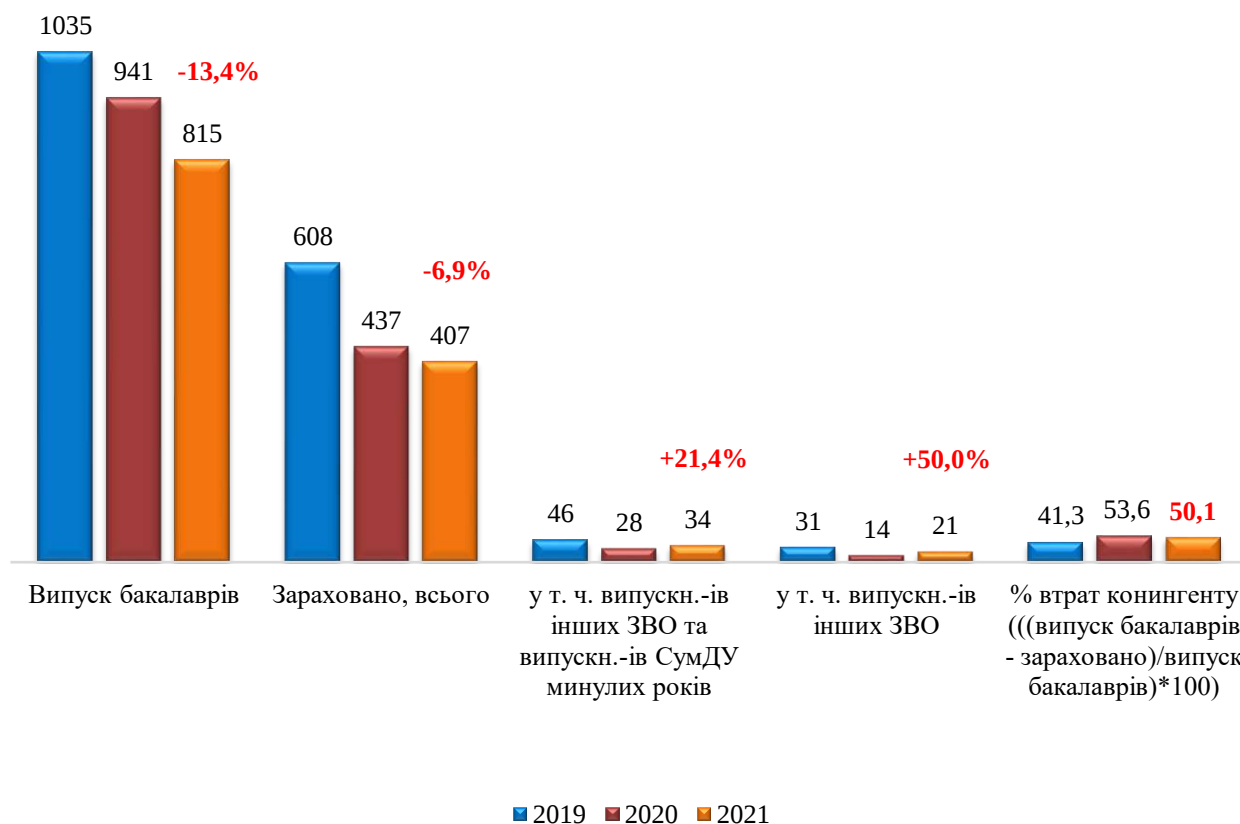

Рисунок 2.5 – Підсумки прийому магістрів на денну форму здобуття освіти

Прийом магістрів на денну форму склав 407 чоловік, що на 6,9% менше в порівнянні з минулим роком. Залишаються істотними втрати (50,1%) контингенту бакалаврів денної форми, пов'язано зі значним збільшенням випускників-бакалаврів цього року, що не продовжили навчання в університеті, а також з традиційним «перетіканням» випускників-бакалаврів на заочну форму навчання.

Минулого 45 випускників-бакалаврів денної форми навчання продовжили навчання в заочній (це приблизно 5,5 % від випуску денної форми).

У 2021 р. не вдалося компенсувати втрати власного контингенту випускниками інших ЗВО і випускниками університету минулих років. Хоча сумарний показник прийому бакалаврів-випускників університету минулих років і випускників інших ЗВО на денну форму навчання підвищився у порівнянні з минулим роком (+21,4 %).

На рис. 2.6 наведені результати зарахування до магістратури в розрізі інститутів і факультетів за останні три роки.

Слід зазначити, позитивні показники факультету ТеСЕТ, медичного і Шосткінського інститутів в порівнянні з минулим роком. Показники інших інститутів і факультетів значно нижчі.

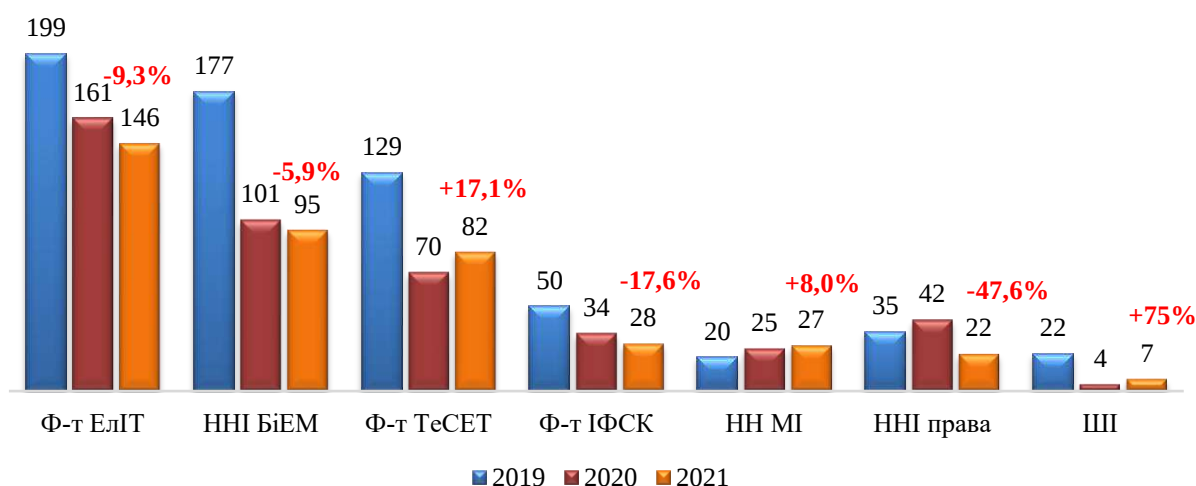

Рисунок 2.6 – Результати зарахування до магістратури в розрізі інститутів і факультетів за останні три роки

Практично усі інститути і факультети (рис. 2.7), за виключенням Шосткинського інститутів, мають втрати контингенту магістратури денної форми навчання в порівнянні з випуском бакалаврів. Дуже високими є показники втрат контингенту магістратури денної форми навчання в порівнянні з випуском бакалаврів у факультеті ІФСК, ННІ БіЕМ і ННІ права.

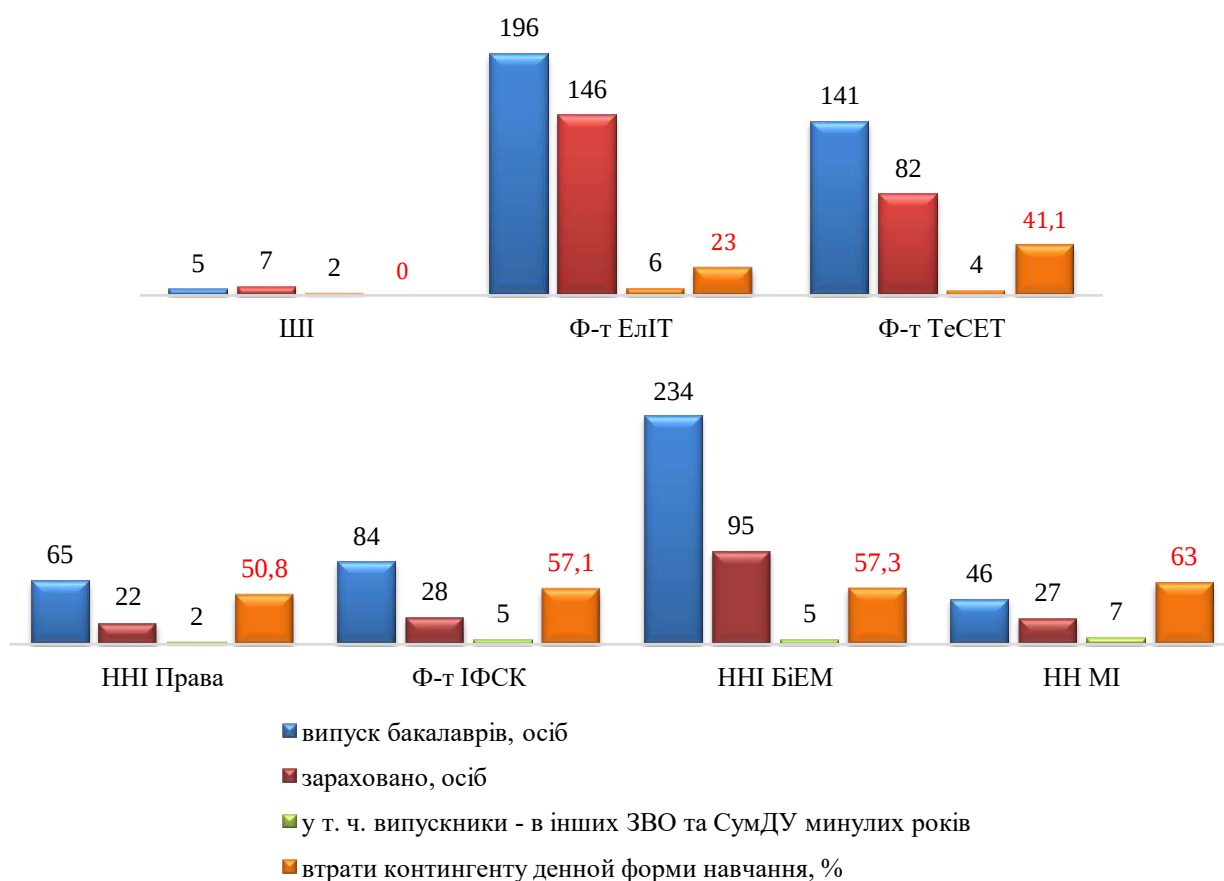

Рисунок 2.7 – Результати зарахування до магістратури в розрізі інститутів і факультетів за денною формою навчання у 2021 р.

В таблиці 2.1 приведені показники втрат бакалаврів випуску 2021 р. в розрізі спеціальностей підготовки окремо по денній і заочній формам здобуття освіти та в цілому по спеціальності. Показник є відносною величиною кількості бакалаврів випуску 2021 р., що не продовжили навчання ні по одній із спеціальностей магістратури університету, і систематизований по випускаючих кафедрах. До таблиці увійшли спеціальності, по яких втрати випуску бакалаврів 2021 р. перевищують 60 %.

Таблиця 2.1 – Втрати контингенту бакалаврів випуску 2021 р. за спеціальностями

№	Спеціальність	Випускова кафедра, інститут (факультет)	денна форма		заочна форма		Втрати за денною та заочною формою разом, %
			випуск, осіб	втрати, %	випуск, осіб	втрати, %	
1	061 Журналістика	ЖФ; ІФСК	26	65,4	31	90,3	78,9
2	076 Підприємств., торг. та бірж. діяльність	ЕПБА; ННІ БіЕМ	27	63,0	28	85,7	74,5
3	143 Мікро- та наносистемна техніка	НЕНП; ЕЛІТ	11	72,7	-	-	72,7
4	073 Маркетинг	маркетингу; ННІ БіЕМ	11	54,5	7	100,0	72,2
5	081 Право	АГПФЕБ, КПДС; ННІП	65	50,8	78	89,7	72,0
6	133 Галузеве машинобудування	ХІ, ТМВІ; ТЕСЕТ	22	45,5	26	84,6	66,7
7	229 Громадське здоров'я	ГрЗ; МІ	15	66,7	-	-	66,7
8	073 Менеджмент	управління; ННІ БіЕМ	22	59,1	22	72,7	65,9
9	292 Міжнародні економічні відносини	МЕВ; ННІ БіЕМ	59	64,4	-	-	64,4
10	141 Електроен., електротехн. та електромех.	електроенергетики; ЕЛІТ	22	31,8	33	84,8	63,6
11	017 Фізична культура і спорт	ФВС; МІ	31	61,3	-	-	61,3
12	281 Публічне управління та адміністрування	управління; ННІ БіЕМ	15	60,0	-	-	60,0
...							
XX	171 Електроніка	ЕКТ, ЕЗПФ; ЕЛІТ	27	14,8	-	-	14,8

На рис. 2.8 наведені дані про результативність здачі вступних іспитів з іноземної мови за технологіями ЗНО випускниками бакалаврами університету.

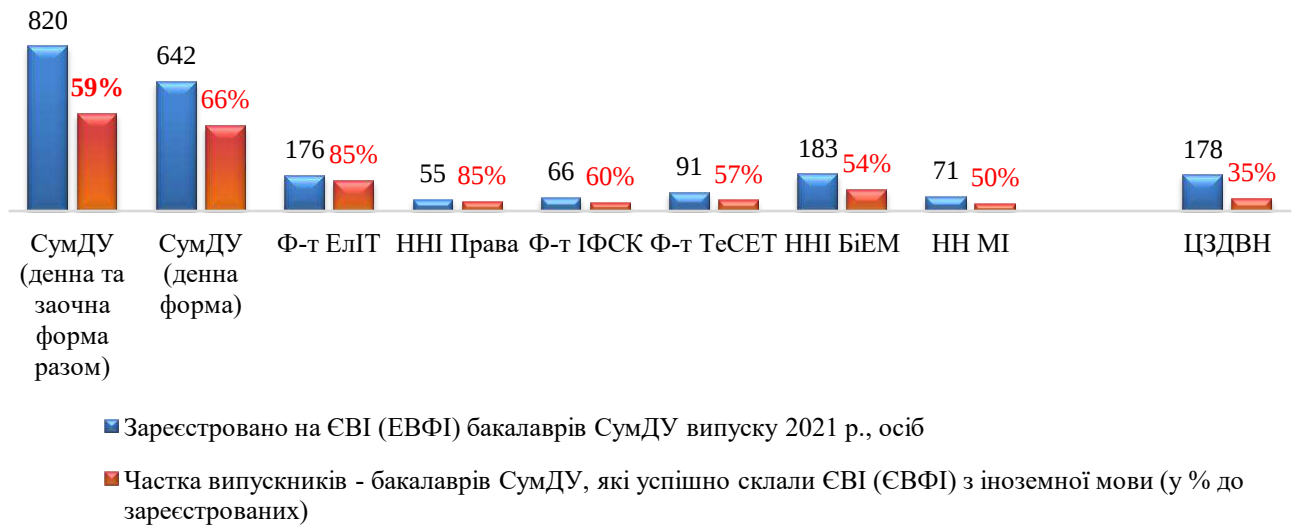

Рисунок 2.8 – Частка випускників - бакалаврів СумДУ, які успішно склали ЄВІ

Необхідно відзначити, що результативність здачі цих іспитів в значній мірі визначає втрати контингенту випускників бакалавратури. Як приклад, результати зарахування на спеціальності заочної форми навчання (ЦЗДВН) - успішно здало тільки 35 % зареєстрованих випускників-бакалаврів 2021 р. Зараховано – 67 осіб випускників-бакалаврів 2021 р. (по суті всі бакалаври, які успішно склали іспит з іноземної мови); інші зараховані (126 осіб) - випускники-бакалаври денної форми навчання, випускники інших ЗВО та випускники університету минулих років.

На рис. 2.9 приведена узагальнена інформація по зарахуванню за денною формою навчання випускників фахових коледжів.

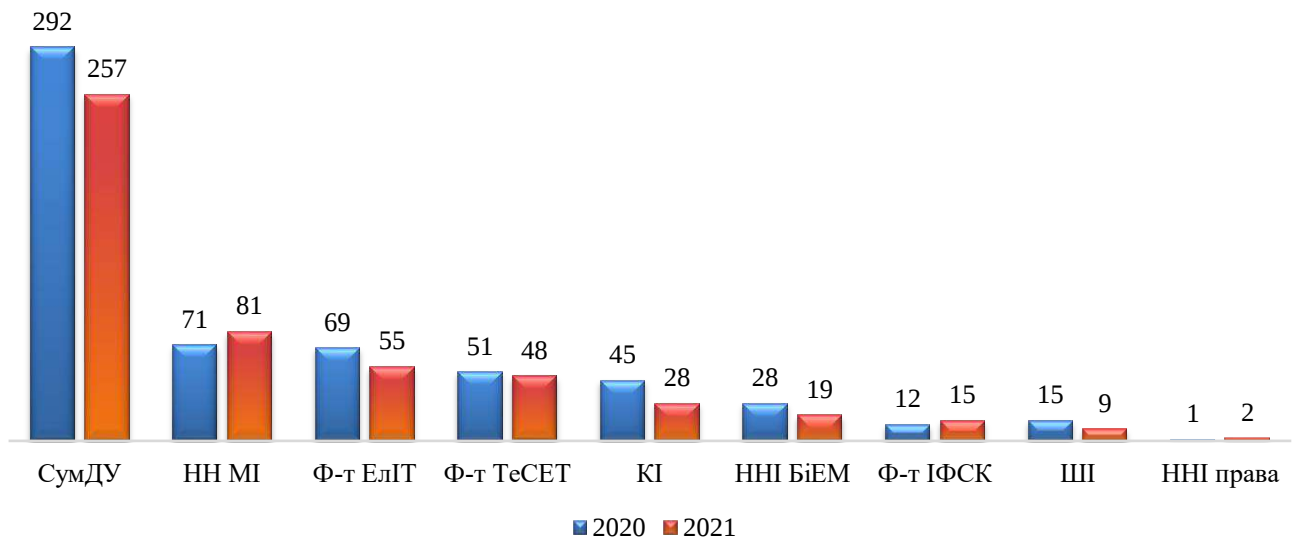

Рисунок 2.9 – Узагальнена інформація по зарахуванню за денною формою навчання випускників техніків і коледжів

У порівнянні з минулим роком загальноуніверситетський показник зарахування цієї категорії абітурієнтів зменшився на 12 %. З позитивними результатами прийому абітурієнтів цієї категорії закінчили цю приймальну кампанію НН МІ, факультет ІФСК та ННІ права.

Третій рік поспіль успішним є прийом студентів до фахових коледжів, які є структурними підрозділами університету. Внаслідок зазначеного продовжує зростати загальний контингент студентів цих підрозділів (рис. 2.10).

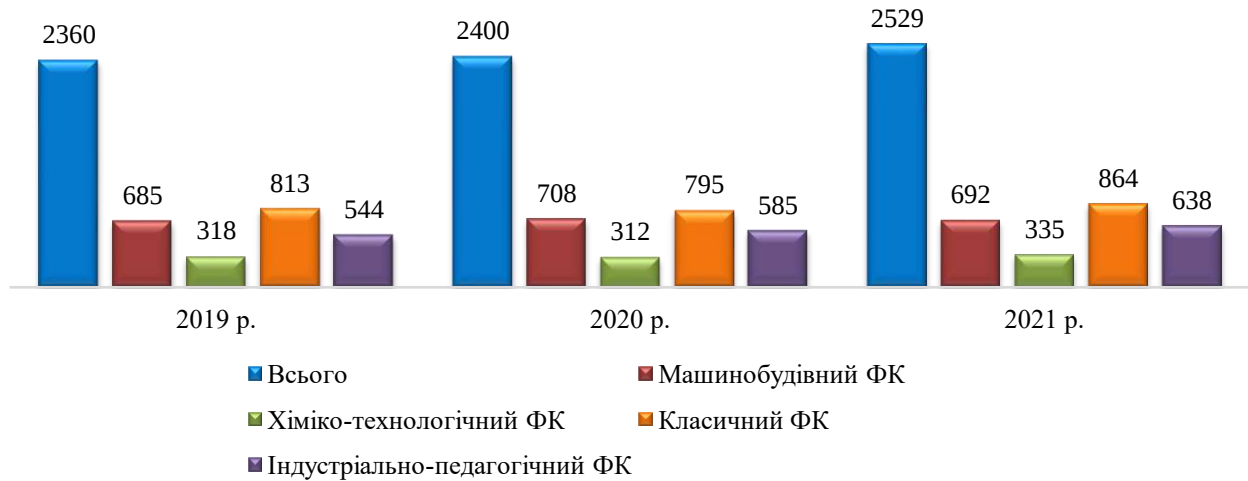

Рисунок 2.10 – Контингент студентів фахових коледжів – підрозділів СумДУ (осіб)

У 2021 р. на 77 осіб (14 %) збільшився контингент аспірантів університету. Таке збільшення стало можливим насамперед завдяки значним обсягам державного замовлення, доведеного у 2021 р. університету (144 осіб, що є третім показником у державі).

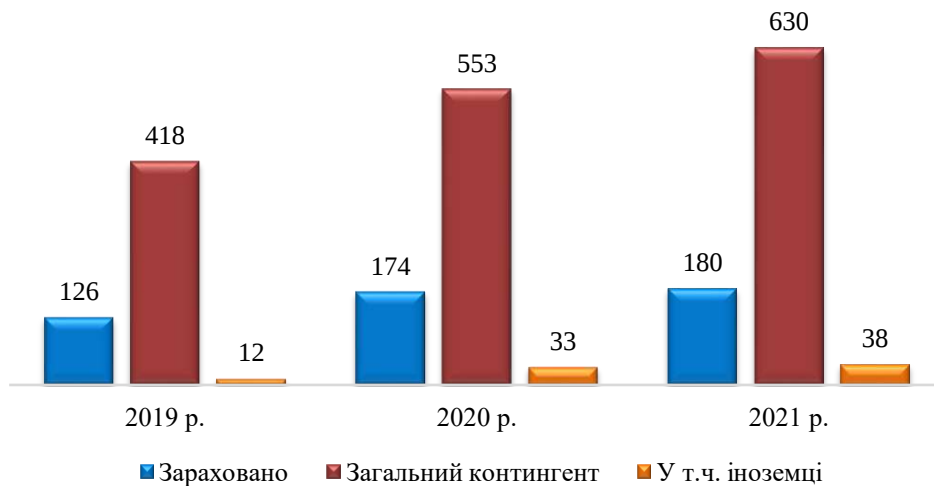

Рисунок 2.11 – Контингент аспірантів СумДУ (осіб)

Водночас, розподіл аспірантів по інститутах (факультетах) не відповідає потребам у науково-педагогічних кадрах відповідних підрозділів університету (рис. 2.12). Насамперед необхідно збільшити підготовку кадрів вищої кваліфікації медичного та ІТ спрямувань, потреба в яких є найбільш гострою.

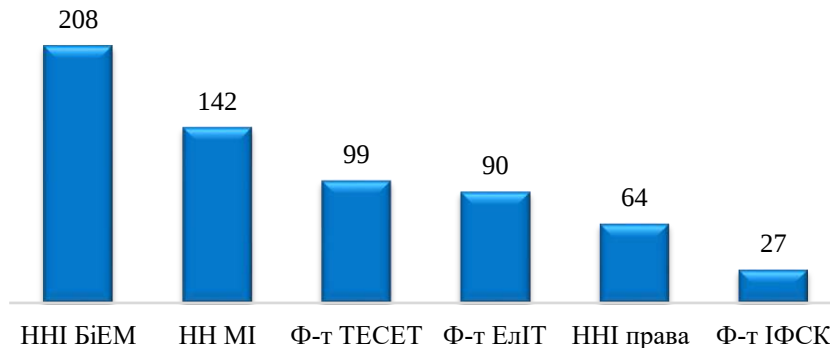

Рисунок 2.12 – Контингент аспірантів за факультетами (інститутами) (осіб)

Незважаючи на карантинні обмеження, у 2021 р. на 10,5 % збільшився контингент іноземних здобувачів вищої освіти (рис. 2.13). У 2021 р. зараховано на навчання 487 іноземців (у 2020 р. – 446 осіб). Актуальним залишається завданням збільшення частки іноземних студентів на спеціальностях, немедичного профілю (рис. 2.14).

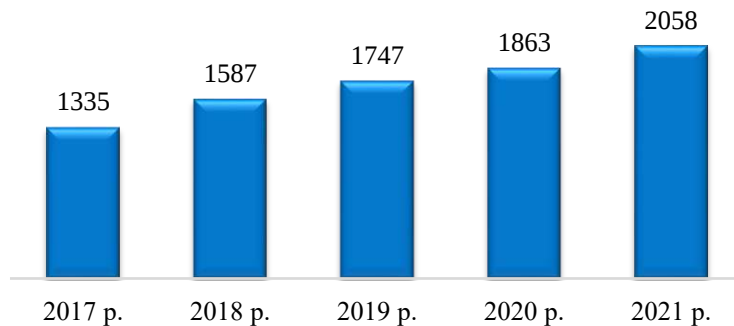

Рисунок 2.13 – Динаміка контингенту здобувачів освіти з числа іноземних громадян

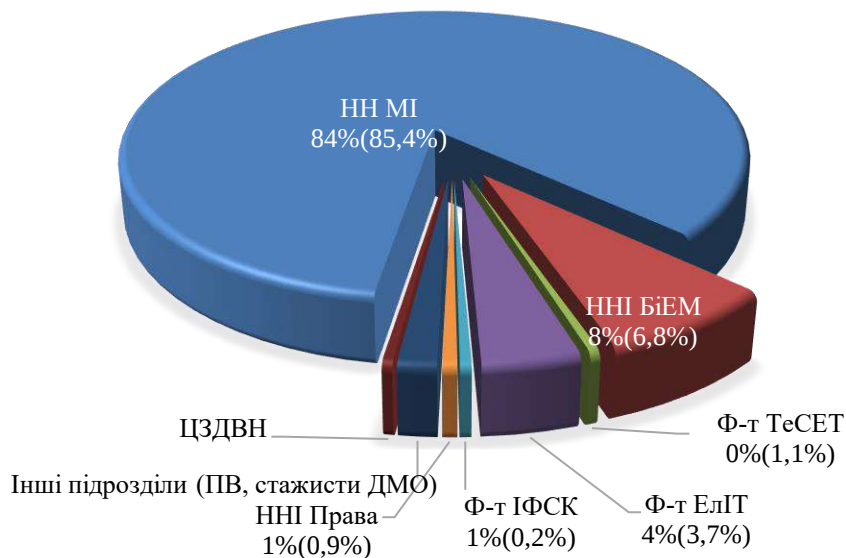

Рисунок 2.14 – Частка здобувачів освіти з числа іноземних громадян за структурними підрозділами станом на 31 грудня 2021 р. (у дужках – 2020 р.)

На рис. 2.15 приведена динаміка контингенту осіб, що навчаються у СумДУ. На жаль, продовжується тенденція до зменшення загальної кількості здобувачів освіти. Водночас, слід відмітити сповільнення темпів зниження контингенту: у 2020 р.

зменшення склало 7,7 %, у 2021 р. – 4 %. У відносних показниках найбільшими темпами зменшується контингент студентів заочної (дистанційної) форми навчання. Як вже зазначалось вище, надзвичайно важливим є завдання збільшення континенту магістрантів. Системні заходи щодо збільшення частки випускників бакалавратури, які продовжують навчання в університеті, кількості вступників в магістратуру з числа абітурієнтів на основі повної загальної освіти інших ЗВО, глибокий аналіз та розуміння причин негативних тенденцій вступної компанії мають стати одним із пріоритетних напрямів діяльності щодо формування контингенту відповідних підрозділів у 2022 р..

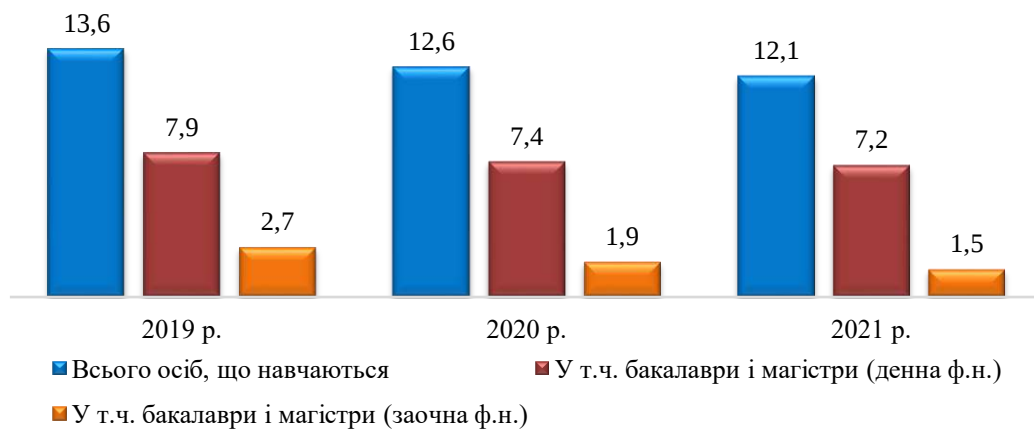

Рисунок 2.15 – Контингент осіб, що навчаються у СумДУ
станом на 31 грудня відповідного року

ІІІ. РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Високий рівень кадрового потенціалу СумДУ є ключовим елементом забезпечення розвитку університету, передумовою успішного виконання його функцій та рушієм якісних перетворень на шляху до формування ідеології університету дослідницького типу.

В університеті станом на кінець 2021 р. працює 2989 осіб (у т. ч. 2360 (77,5%) осіб у базовому ЗВО та 673 (22,5%) особи у відокремлених структурних підрозділах, рис. 3.1).

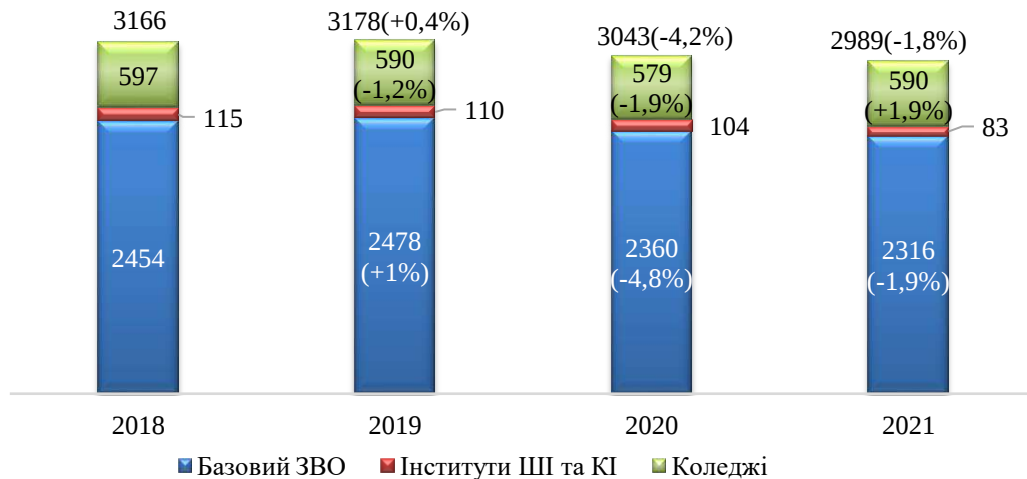

Рисунок 3.1 – Динаміка кількості працівників СумДУ, осіб (у % до попереднього року)

Кількість науково-педагогічних працівників (далі – НПП) продовжила знижуватися третій рік поспіль і склала на кінець 2021 р. 815 осіб в цілому по університету, що на 4,6% менше ніж у 2020 р. Причиною такого зниження є насамперед загальне зменшення розрахункового штату НПП, що у свою чергу обумовлене загальним зменшенням контингенту студентів університету.

Також на 34 особи (4,6%) знизилася кількість штатних НПП з науковими ступенями та вченими званнями, яка на кінець 2021 р. склала 710 осіб. При цьому питома вага цієї категорії НПП в сукупній структурі НПП практично не змінилася і склала 87,1%. Позитивною є тенденція до збільшення частки докторів наук, професорів серед НПП – станом на кінець 2021 р. вони складають 18,5% (151 особа), тоді як на кінець 2020 р. їх було 17,2% (148 осіб). На 41 особу (з 612 до 571) за 2021 рік зменшилася кількість кандидатів наук, доцентів, а їх частка у загальній структурі ПВС дещо зменшилася (70,1% проти 71,7% у 2020 р.).

Підготовка докторів філософії та кандидатів наук є головним джерелом поповнення кадрового резерву вищої кваліфікації. В університеті підготовка докторів філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні ведеться за 24-ма спеціальностями, докторів наук – за 16-ма спеціальностями.

Всього в університеті протягом 2021 р. захистилося 66 кандидатів наук та докторів філософії – рис. 3.2, що майже у 2 рази перевищило показник 2020 р. (36 осіб). 14 працівників СумДУ (1,7% від загальної кількості штатних НПП) захистили докторські дисертації, що призвело до підвищення частки докторів наук серед НПП університету з 15,4% до 17,1%.

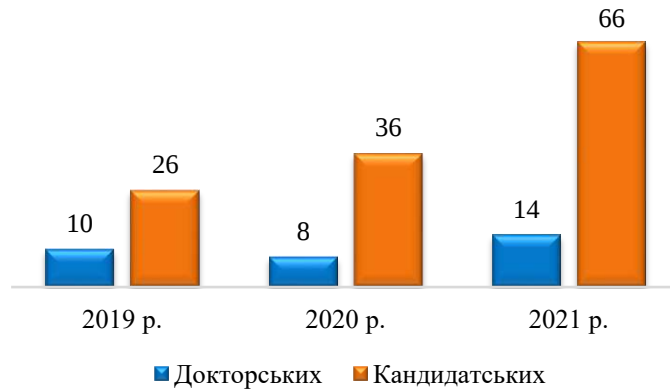

Рисунок 3.2 – Кількість захищених докторських та кандидатських (докторів філософії) дисертацій співробітниками СумДУ

Кількість співробітників, під керівництвом яких захистилося 5 і більше дисертантів, зросла з 45 до 47 осіб, що становить 5,7% (відповідний ключовий показник ефективності складає 6% на 31.12.2021 р.).

Залишається актуальним завданням забезпечення керівництва кафедрами докторами наук, професорами. В університеті функціонує 58 кафедр (на кінець 2020 р. – 57), з яких 42 є випусковими (на кінець 2020 р. – 40), при цьому докторами наук, професорами очолюється 37 кафедр, що складає 63,8 % від їх загальної кількості (на кінець 2020 р. – 68,4 %).

Умовою проведення навчального процесу на належному рівні є його достатнє кадрове забезпечення. В середньому по базовому ЗВО на 1 ставку професорсько-викладацького складу припадає 1,21 ставки штатних одиниць (у 2020 – 1,0, 2019 р. – 1,21), втім за інститутами та факультетами ситуація суттєво різниться (рис. 3.3).

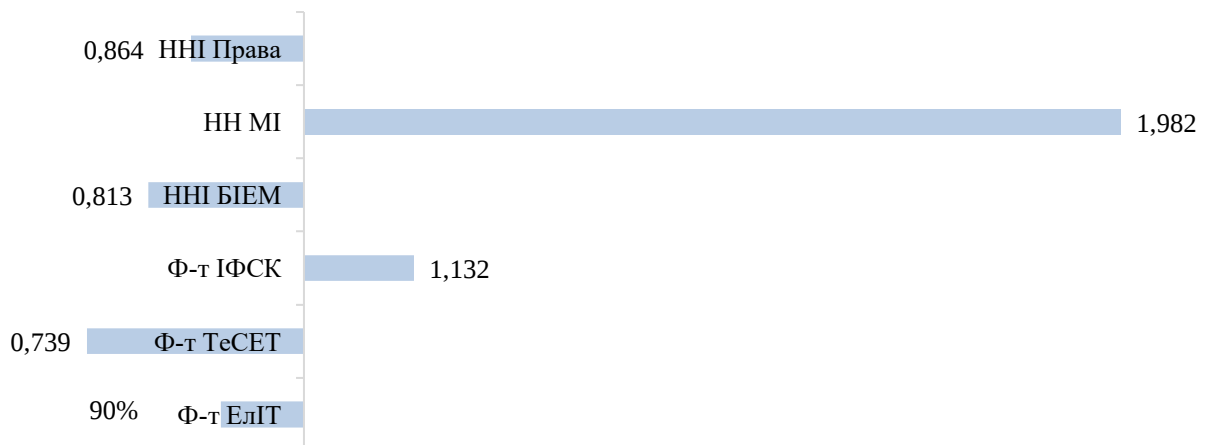

Рисунок 3.3 – Забезпеченість ПВС штатними одиницями за структурними підрозділами (кількість ставок штату виділеного за розподілом навчального навантаження на відповідний підрозділ у розрахунку на 1 штатного працівника) у 2021/2022 н.р. з урахуванням викладання англійською мовою

Найбільш проблемними у питанні забезпечення навчального процесу науково-педагогічними працівниками є кафедри медичного інституту (14 із 17 кафедр мають розрахункове навантаження 1,5 та більше ставки у розрахунку на 1 штатного НПП) та кафедри ІТ - спрямування факультету ЕлІТ.

Втім, за винятком НН МІ та окремих кафедр факультету ІФСК, у всіх інших інститутах та факультетах спостерігається інша проблема – нестача обсягів навчального навантаження для забезпечення навчальними дорученнями на 1 ставку кожного штатного НПП. З одного боку така ситуація зумовлює необхідність пошуку джерел додаткового, ненавчального навантаження, зокрема виконання наукових робіт з виділеним фінансуванням, з іншого – створює напруженість у колективі та знижує загальний рівень мотивації НПП до якісного провадження освітньої діяльності.

Важливим завданням посилення кадрового потенціалу університету є розвиток мовних компетентностей викладачів та персоналу. Значення цільового показника кількості НПП, які мають документи, що підтверджують володіння іноземною мовою на рівні B2 та вище на 31.12.2021 р. становить 40%. Станом на кінець 2021 р. 443 НПП (що становить 54,1% від загальної кількості НПП, без урахування кафедр іноземних мов, мовної підготовки іноземних громадян та германської філології) володіють англійською мовою на рівні B2 та вище, що підтверджено відповідними документами. При цьому 294 (що становить 35,9% від загальної кількості НПП, без урахування кафедр іноземних мов, мовної підготовки іноземних громадян та германської філології) викладача ведуть заняття англійською мовою. Усе вищезазначене говорить про досить високий рівень розвитку мовних компетентностей НПП СумДУ, проте за інститутами та факультетами ці дані суттєво відрізняються (рис. 3.4). Найменша частка викладачів, що мають сертифікат, який засвідчує володіння іноземною мовою на рівні B2 та вище, на факультеті ІФСК – 32,1 %, найбільша – в ННІ права та ННІ БіЕМ (81,4 % та 78,4 % відповідно).

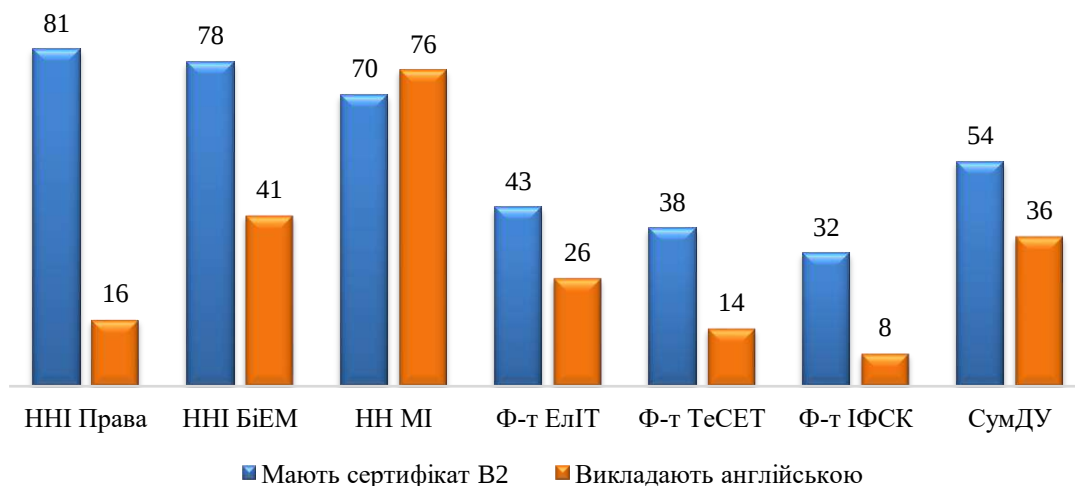

Рисунок 3.4 – Частки НПП університету та його структурних підрозділів (у %), які мають документи, що підтверджують їх володіння іноземною мовою з рівнем не нижче B2, та частка НПП, які викладають англійською мовою

В цілому, нормативна база університету забезпечує стимулювання розвитку ключових якостей НПП, необхідних для успішного розвитку кадрового потенціалу. Залишається актуальним завдання розвитку мовних, ІТ компетентностей, комунікативних навичок, професійного вдосконалення серед працівників служб та управлінь, які забезпечують діяльність університету. З цією метою для працівників університету у 2021 р. було організовано 25 короткострокових програм підвищення кваліфікації (далі – ППК), у яких взяло участь 770 осіб (у 2020 р. 19 короткострокова ППК та 1032 слухачів відповідно).

Підвищення рівня кваліфікації НПП СумДУ також підтверджується міжнародними сертифікатами професійної кваліфікації та участю у зарубіжних програмах підвищення кваліфікації. У 2021 р., так саме як і у 2020 р., можливості зарубіжних поїздок були суттєво обмежені пандемією, спричиненою COVID-19, а тому у переважній більшості така участь здійснювалася в дистанційній формі. Так у 2021 р. лише 41 штатний НПП базового ЗВО, що становить близько 5%, пройшли підвищення кваліфікації відповідного міжнародного рівня, що хоч і більше 2020 р. на 33% (30 викладачів, 3,5%), проте майже у 2 рази менше ніж у 2019 р. (у 2019 р. 85 викладачів та 9,4% відповідно).

У 2021 р. Центром розвитку кадрового потенціалу було проведено конкурси «Кращі науково-педагогічні працівники СумДУ» та «Педагогічні інновації СумДУ», лауреатами яких стало 36 та 26 працівників університету відповідно. За результатами конкурсів усіх лауреатів було відзначено відповідними преміями та дипломами.

2021 рік став досить успішним в діяльності щодо підвищення кваліфікації працівників інших закладів освіти та установ в Сумському державному університеті. Так, у 2021 р. було проведено 59 програм підвищення кваліфікації для слухачів інших організацій та установ сфери освіти (у 2020 р. – 35). Загальна кількість слухачів цих програм склала 2481 особа (у 2020 р. – 2061 особа). В цілому обсяг надходжень від надання додаткових платних послуг з організації стажування та підвищення кваліфікації у 2021 р. зріс майже в 1,85 рази і склав 1,547 млн грн (у 2020 р. – 835 тис. грн, у 2019 р. – 58, у 2018 р. – 113, у 2017 р. – 65 тис. грн).

IV. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

Протягом 2021 р. в університеті відбулося подальше поширення освітньої діяльності за окремими спеціальностями та акредитації низки освітніх програм. СумДУ подано заяву щодо отримання ліцензії на провадження освітньої діяльності за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія» на другому (магістерському) рівні вищої освіти, для якої запроваджено додаткове регулювання.

Протягом 2021 р. проведено акредитацію НАЗЯВО 8 освітніх програм СумДУ (протягом 2020 р. - 10) (табл. 4.1).

Таблиця 4.1 – Перелік освітніх програм СумДУ, які акредитовано НАЗЯВО в 2021 р.

№	Тип та назва освітньої програми	Спеціальність	Статус акредитації
Перший (бакалаврський) рівень			
1.	ОПП «Екстрена медицина»	223 Медсестринство	акредитована
2.	ОПП «Громадське здоров'я»	229 Громадське здоров'я	зразкова
3.	ОПП «Кібербезпека»	125 Кібербезпека	акредитована
Другий (магістерський) рівень			
4.	ОПП «Стоматологія»	221 Стоматологія	акредитована
Третій (освітньо-науковий) рівень			
5.	ОНП «Медицина»	222 Медицина	зразкова
6.	ОНП «Журналістика»	061 Журналістика	зразкова
7.	ОНП «Право»	081 Право	акредитована
8.	ОНП «Біологія»	091 Біологія	зразкова

Слід зазначити, що частка акредитованих у СумДУ освітніх програм як «Зразкова» більш ніж в 10 разів є вищою, ніж аналогічний середній показник по державі.

За рішенням вченої ради СумДУ в межах наявного ліцензійного обсягу у 2022 р. започатковується 6 нових освітньо-професійних програм на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти та 4 освітньо-професійні програми на другому (магістерському) рівні вищої освіти, а саме:

- на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти:
 - ОПП «Середня освіта (Історія)» зі спеціальності 014 «Середня освіта» (за предметними спеціальностями), спеціалізація 014.03 «Середня освіта (Історія);
 - ОПП «Англійська та німецька мови та літератури» зі спеціальності 014 «Середня освіта» (за предметними спеціальностями), спеціалізація 014.021 «Середня освіта (Англійська мова і література)»;
 - ОПП «Фінанси» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»;
 - ОПП «Електронний бізнес» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»;
 - ОПП «Кіберспорт та розробка комп'ютерних ігор» зі спеціальності 121 «Інженерія програмного забезпечення»;
 - ОПП «Туристичний бізнес та індустрія гостинності» зі спеціальності 242 «Туризм»;
- на другому (магістерському) рівні вищої освіти:

- ОПП «Менеджмент соціокультурної діяльності» зі спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»;
- ОПП «Організаційна психологія» зі спеціальності 053 «Психологія»;
- ОПП «Політичні технології та аналітика» зі спеціальності 052 «Політологія»;
- ОПП «Організація і управління охороною здоров'я» зі спеціальності 073 «Менеджмент».

За переліченими освітніми програмами вперше планується здійснити набір здобувачі вищої освіти у 2022 р..

Кількість спеціальностей, за якими здійснюється підготовка у комплексі СумДУ, порівняно з 2020 роком залишилася без змін. З урахуванням вищезазначеного, на сьогодні, у комплексі СумДУ освітня діяльність провадиться на підставі існуючих ліцензій за 55 спеціальностями.

Узагальнена структура освітньої діяльності комплексу СумДУ наведена на рис. 4.1.

Рисунок 4.1 – Кількість спеціальностей університету, що реалізуються на різних рівнях освіти

Англійською мовою викладалися 291 дисципліна (2020 р. – 273, 2019 р. – 245, 2018 р. – 223, 2017 р. – 230) викладачами 38 кафедр (2020 р. – 31, 2019 р. – 34, 2018 р. – 35, 2017 р. – 34) для 181 групи англомовного проєкту (2020 р. – 145, 2019 р. – 126, 2018 р. – 103, 2017 р. – 85) та окремих дисциплін для 34 україномовних груп (2020 р. – 43, 2019 р. – 22, 2018 р. – 10).

Викладання дисциплін англійською мовою здійснювали 294 викладача (263 особи – у 2020 р., 328 осіб – у 2019 р., 275 – у 2018 р.). Аналіз викладання дисциплін англійською мовою у розрізі інститутів (факультетів) з урахуванням відповідного рівня підготовки викладачів представлений у таблиці 4.2.

Англомовним проєктом у 2021 р. охоплені 1911 здобувачів вищої освіти (у 2020 – 1600, у 2019 р. – 1511), з яких 228 осіб – громадяни України (у 2020 р. – 104, у 2019 р. – 210).

Таблиця 4.2 – Викладання дисциплін англійською мовою

Підрозділ	Кількість викладачів, залучених до навчального процесу					
	Загальна кількість, осіб			у т.ч. з сертифікатом рівня не нижче В2 або дипломом про вищу освіту з кваліфікацією викладача іноземної мови (крім кафедр мовної підготовки), осіб (у % до загальної кількості)		
	2021	2020	2019	2021	2020	2019
НН МІ	156	175	189	115(74%)	81 (47%)	85 (45%)
ННІ БіЕМ	69	25	41	61(88%)	14 (56%)	24 (59%)
		23	39		16 (70%)	26 (67%)
Ф-т ЕліТ	34	24	40	19(56%)	13 (54%)	15 (38%)
Ф-т ТеСЕТ	12	10	10	10(83%)	8 (100%)	7 (70%)
Ф-т ІФСК	16	8	6	5(31%)	2 (33%)	2 (33%)
ННІ права	7	2	3	7(100%)	2 (67%)	2 (67%)
СумДУ	294	263	328	217(74%)	136 (52%)	161 (49%)

Кількість англійських освітніх програм, за якими здійснювався навчальний процес у 2021 р., збільшилась до 18 (у 2020 р. – 17, у 2019 р. – 15, у 2018 р. – 12) за рахунок відкриття англійських освітніх програм підготовки докторів філософії.

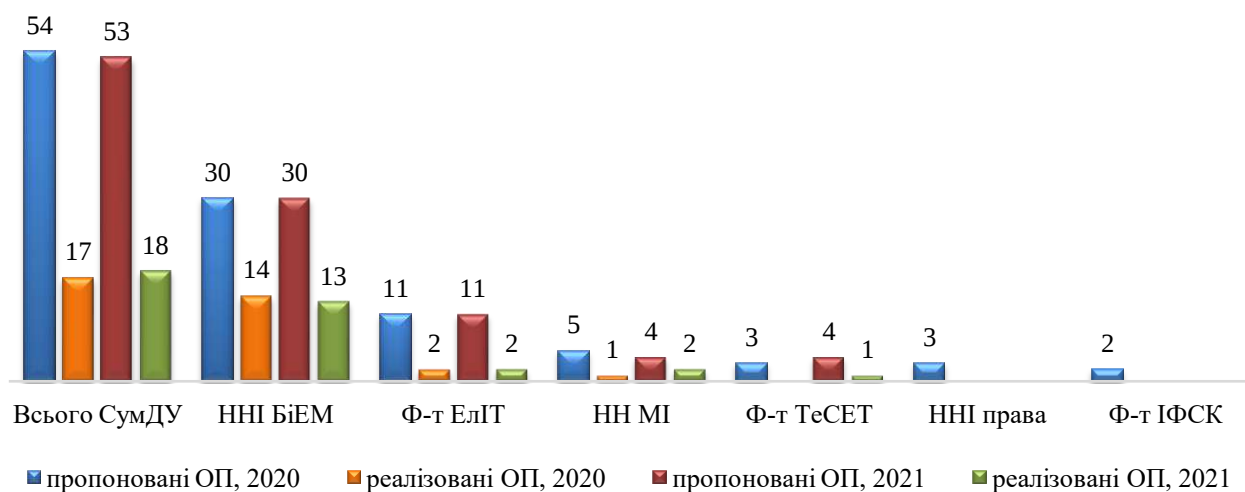

Рисунок 4.2 – Аналіз пропонованих та реалізованих англійських освітніх програм у розрізі інститутів (факультетів)

На кафедрі військової підготовки СумДУ у 2021 р. за програмою підготовки офіцерів запасу навчалось 1131 особа (2020 р. – 886 осіб). Для кафедри 2021 рік став рекордним з набору слухачів: зараховано 646 осіб (2019 р. - 417, 2020 р. - 567 осіб).

Протягом 2021 р. продовжувалась робота щодо сприяння працевлаштування випускників університету. У 2019 р. середній показник працевлаштування випускників СумДУ склав 86%, у 2020 – 74%, у 2021 – 85%. Причиною таких коливань стало обмеження пропозицій на ринку праці у зв'язку з пандемією, спричиненої COVID-19.

У 2021 р. навчальним відділом практики та інтеграційних зв'язків із замовниками кадрів було проведено детальний аналіз підсумків атестації здобувачів освітніх ступенів «бакалавр», «магістр» за 2018-2019, 2019-2020 та 2020-2021 навчальні роки та запропоновано заходи щодо підвищення якості її результатів (рішення Ради з якості від 28.10.2021 р.).

Узагальнена інформація щодо якісних характеристик кваліфікаційних робіт в розрізі інститутів (факультетів) за звітний рік представлено в таблиці 4.3.

Таблиця 4.3 – Якісні характеристики кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття освіти за 2018-2020 рр.

Підрозділи		Всього кваліфікаційних робіт			З них виконано на замовлення підприємства			З них захищено англійською мовою		
		2018-2019	2019-2020	2020-2021	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2018-2019	2019-2020	2020-2021
магістри										
Ф-т ЕлІТ		193	190	161	17	23	38	5	3	9
Ф-т ІФСК		61	60	47	0	9	11	38	46	40
НН МІ		16	18	20	0	0	0	0	0	0
ННІ БіЕМ		267	221	133	22	46	25	20	23	39
ННІ права		77	62	34	0	0	0	1	0	4
Ф-т ТеСЕТ		151	144	106	30	38	18	1	1	11
Всього (денне)		765	695	501	69	116	92	65	73	103
ЦЗДВН		633	588	451	78	111	89	11	7	29
Всього магістрів	абсл.	1398	1283	952	147	227	181	76	80	132
	% *				11%	18%	19%	5%	6%	14%
бакалаври										
ЕлІТ		252	256	227	23	10	27	9	1	11
ІФСК		155	159	69	67	39	15	5	93	13
НН МІ		68	0	15	0	0	0	0	0	0
ННІ БіЕМ		114	222	234	20	51	44	16	3	53
ННІ права		0	0	0	0	0	0	0	0	0
ТеСЕТ		132	111	127	18	11	12	0	0	10
Всього (денне)		721	748	672	128	111	98	30	97	87
ЦЗДВН		359	509	315	39	63	53	0	2	6
Всього бакалаврів	абсл.	1080	1257	987	167	174	151	30	99	93
	%*				15%	14%	15%	3%	9%	10%
Всього (бакалаврів і магістрів)	абсл.	2478	2540	1939	314	401	332	106	179	225
	%*				13%	16%	17%	4%	7%	12%

У 2021 р. відбулося зростання показників діяльності щодо надання додаткових освітніх послуг. Контингент слухачів центру професійної та післядипломної освіти університету відносно 2020 р. збільшився у 2,2 рази (3205 осіб – 2020 р.). Обсяг навчальних доручень центру у 2021 році склав 7084 годин, що у 1,8 рази більше у порівнянні з 2020 роком (7084 годин – 2021 рік, 4006 годин – 2020 рік, 1654 годин – 2019 р.). Загальна сума надходжень за цим видом діяльності за рахунок зовнішніх джерел становить 3,9 млн грн, що у 2,21 рази більше минулорічного показника. З урахуванням навчальних центрів усіх структурних підрозділів університету, загальна кількість слухачів, яким протягом 2021 р. були надані додаткові освітні послуги, становить близько 15 тис. осіб (рис. 4.3).

Рисунок 4.3 – Динаміка кількості слухачів, яким було надано додаткові платні освітні послуги, осіб

В Сумському державному університеті проводиться системна робота щодо удосконалення внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти. У звітному періоді центром забезпечення якості вищої освіти було започатковано ряд заходів, зокрема вперше:

- залучено до опитування щодо якості організації освітньої діяльності здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня через інформаційний сервіс «Особистий кабінет»;
- проведено опитування роботодавців та випускників спеціальності «Лікувальна справа» щодо рівня задоволеності якістю підготовки випускників у НН МІ, що сприяло удосконаленню ОПП «Медицина» в контексті врахування сучасних тенденцій розвитку спеціальності та потреб ринку праці;
- проведено опитування студентів 4 курсу ОС «бакалавр» заочної форми здобуття освіти щодо їх наміру продовжити навчання на магістерському рівні вищої освіти з метою виявлення факторів, що впливають на рішення здобувачів вищої освіти продовжувати навчання для здобуття ОС «магістр» в СумДУ;
- проведено опитування НПП щодо рівня їх задоволення можливостями підвищення кваліфікації та професійного розвитку з метою визначення існуючої мотивації, встановлення пріоритетних напрямків та формування можливостей розвитку професійної майстерності викладачів Сумського державного університету;
- проведено опитування НПП щодо рівня задоволеності створеними в СумДУ умовами праці та іншими складовими педагогічної діяльності;
- здійснено інформування студентів через інформаційний сервіс «Особистий кабінет» про підсумки опитування здобувачів вищої освіти щодо якості організації освітньої діяльності та заходи, що реалізовані за його результатами;
- організовано зустрічі з іноземними студентами у форматі «АМА-сесії» з метою роз'яснення технології проходження опитування через інформаційний сервіс «Особистий кабінет», а також ключової ролі студентства у забезпеченні якості вищої освіти через його участь в анкетуванні;
- проведено розробником АІС «Якість організації освітнього процесу» Яценко О. С. інформаційну сесію для представників студентського самоврядування та

членів Студентської агенції співдії якості освіти щодо специфіки та технічних аспектів функціонування системи опитування, зокрема в частині забезпечення анонімності відповідей респондентів;

- здійснено комплексну перевірку організаційно-методичного забезпечення реалізації освітніх програм в 2021-2022 н.р., в рамках якої спільно з НМВ проведено перевірку 1770 навчально-методичних комплексів освітніх компонентів, що викладаються в університеті;
- реалізовано моніторинг якості організації освітньої діяльності викладачів, які є претендентами на присвоєння вченого звання та підготовку відповідної інформації для розгляду на вченій раді університету питання «Про присвоєння вченого звання»;
- створені у складі Ради із забезпечення якості вищої освіти та Рад із забезпечення якості вищої освіти структурного підрозділу групи експертизи якості освітніх програм, робота яких спрямована на удосконалення змісту та реалізації освітніх програм.

В 2021 р. в опитуванні щодо якості організації освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін взяли участь 4322 здобувачі вищої освіти, що становить 52,5% загального контингенту. Даний показник на 2% перевищує показник минулого року. Проте потребує активізації участь здобувачів вищої освіти факультету ТеСЕТ, КІ, НН МІ та ННЦ ПКВК. За результатами опитування здобувачів вищої освіти 115 викладачів за оцінками студентів мають високий рівень, при цьому 109 НПП стали переможцями щорічного конкурсу «Кращий викладач очима студентів». Якість 32 викладачів оцінена «Недостатньо», а 5 викладачів – «Низько». ЦЗЯВО було вивчено критичні зауваження студентів щодо якості викладання окремими НПП та надано узагальнену інформацію ЦРКП з рекомендаціями щодо проходження курсів підвищення кваліфікації, спрямованих на усунення виявлених проблем.

V. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

За підсумками наукової діяльності 2021 рік став одним із найбільш успішних для університету. СумДУ пройшов Державну атестацію у частині провадження наукової (науково-технічної) діяльності за п'яти напрямками та підтвердив високий рівень наукової діяльності, увійшовши до кваліфікаційної групи А за чотирма напрямками: «Гуманітарні науки та мистецтво», «Суспільні науки», «Математичні науки та природничі науки», «Технічні науки» та до групи В – за напрямом «Біологія та охорона здоров'я». Авторський колектив вчених університету у складі проф. Марцинковського В.А. (помертно), доц. Гудкова С.М., доц. Загорулько А.В., доц. Савченко Є.М. стали у 2021 р. лауреатами Премії Кабінету Міністрів України за розроблення та впровадження інноваційних технологій за роботу «Розробка і впровадження відповідальних вузлів роторних машин, що забезпечують екологічну безпеку шкідливих виробництв». Університет, єдиний серед ЗВО України, пройшов аудит і акредитацію НАЕК «Енергоатом» та отримав сертифікат постачальника відповідної продукції (№ РШ-П 0.46.091-21 від 20.09.2021 р.).

Фінансування розробок та надання наукових послуг за господарськими договорами, державними і міжнародними грантами у 2021 р. порівняно з минулим роком, збільшилось на 44% і склало 55,289 млн грн (2020 р. – 38,498 млн грн) (рис. 5.1).

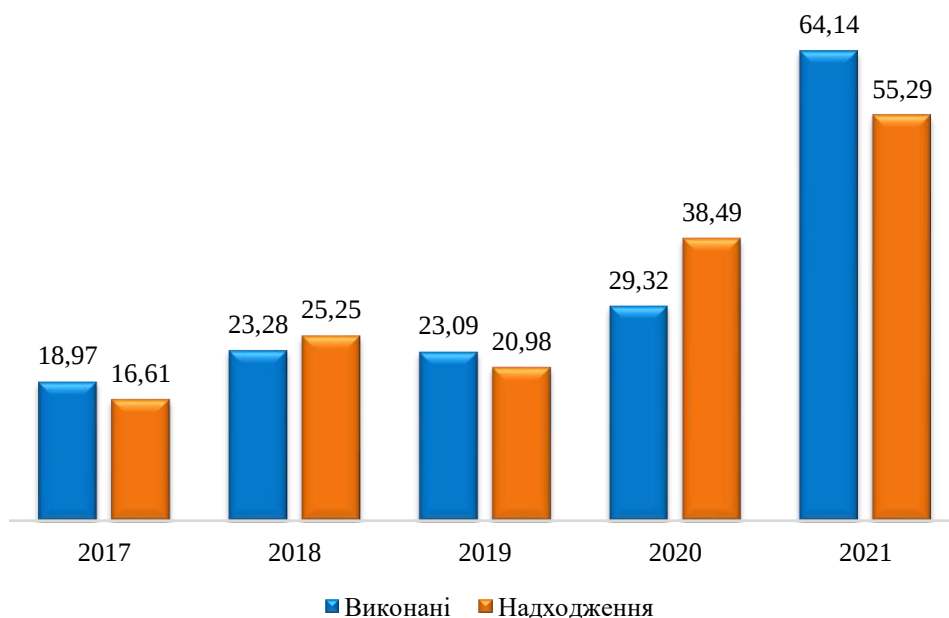

Рисунок 5.1 – Обсяги виконаних та профінансованих НДР та грантів за спеціальним фондом, млн грн

При цьому у 2021 р. склався наступний розподіл джерел надходжень до спецфонду: договори з українськими підприємствами – 26,7 млн грн (48 %); державні гранти 16,2 млн грн (29 %); міжнародні договори 7,6 млн грн (7,6 %); міжнародні гранти 4,8 млн грн (4,8 %).

Розподіл обсягів фінансування за структурними підрозділами приведено на рис. 5.2.

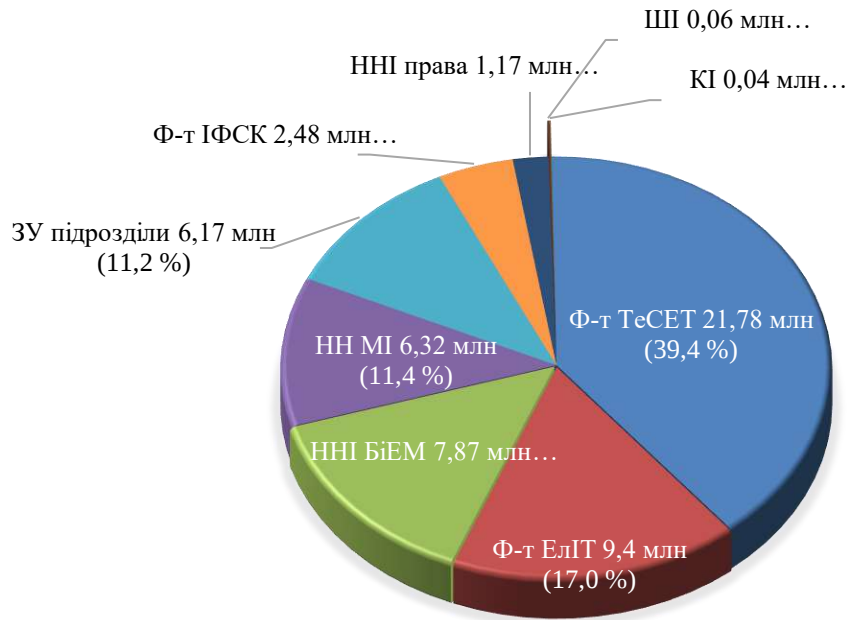

Рисунок 5.2 – Розподіл обсягів профінансованих НДР та грантів за спеціальним фондом за структурними підрозділами, млн грн %

Виконаний (закритий актами) обсяг наукових досліджень і розробок та надання наукових послуг у 2021 р. склав – 64,135 млн грн (2020 р. – 29,316 млн грн) (рис. 5.1). З них на господарські договори на замовлення українських підприємств припадає – 24,152 млн грн (2020 р. – 20,776 млн грн); міжнародні договори (контракти) – 16,856 тис. грн (2020 р. – 0,991 млн грн), міжнародні гранти – 6,945 млн грн (2020 р. – 3,130 млн грн); державні гранти – 16,182 млн грн (2020 р. – 4,419 млн грн). Кафедри базового ЗВО у 2021 р. виконали робіт обсягом 63,493 млн грн (2020 р. – 24,385 млн грн).

За результатами конкурсу «Безпека» чотири проекти вчених СумДУ пройшли конкурсний відбір (три з ННІ БіЕМ і один з НН МІ), що є другим показником серед усіх ЗВО та наукових установ України.

У поточному році в університеті виконувалось 25 загальноуніверситетських міжнародних наукових грантів (з них 11 наукових і 14 з науковою складовою) з обсягом фінансування у 2021 р. – 4,79 млн грн (2020 – 18 грантів, обсяг фінансування 8,71 млн грн).

Найбільший як за обсягами фінансування, так і за загальною значущістю у 2021 р. є міжнародний проєкт «Розробка методів і алгоритмів радіолокаційного розпізнавання повітряних цілей». Замовник – Нанкінський НДІ електронних технологій (м. Нанкін, КНР). Обсяг робіт – 2 млн дол. США, термін виконання – 30,5 місяців. Успішною є наукова діяльність з гуманітарного наукового напрямку, зокрема кафедри психології, політології та соціокультурних технологій, якою у 2021 р. виконується ряд господарських договорів і грантів на загальну суму більше 1,7 млн грн, зокрема 3 гранти фонду «Відродження».

У 2021 р. за загальним фондом науки в університеті виконувалося 38 НДР (2020 р. – 58). Обсяг їх фінансування склав 18,757 млн грн (2020 р. – 24,289 млн грн). Дані про обсяги фінансування наукових проєктів за рахунок загального фонду державного бюджету МОН України приведена на рис. 5.3.

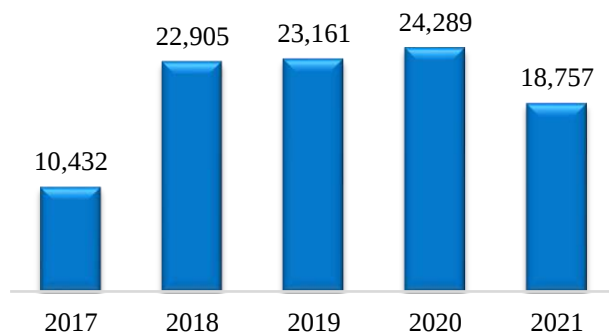

Рисунок 5.3– Обсяги надходжень коштів до загального фонду, млн грн

Держбюджетні НДР виконуються в усіх інститутах і факультетах базового ЗВО. Розподіл обсягів загального фонду за інститутами і факультетами проілюстровано на рис. 5.4. Держбюджетна тематика виконувалась на 24-х кафедрах (2020 р. – 32) та у 2-х наукових структурних підрозділах (2020 р. – 2) університету.

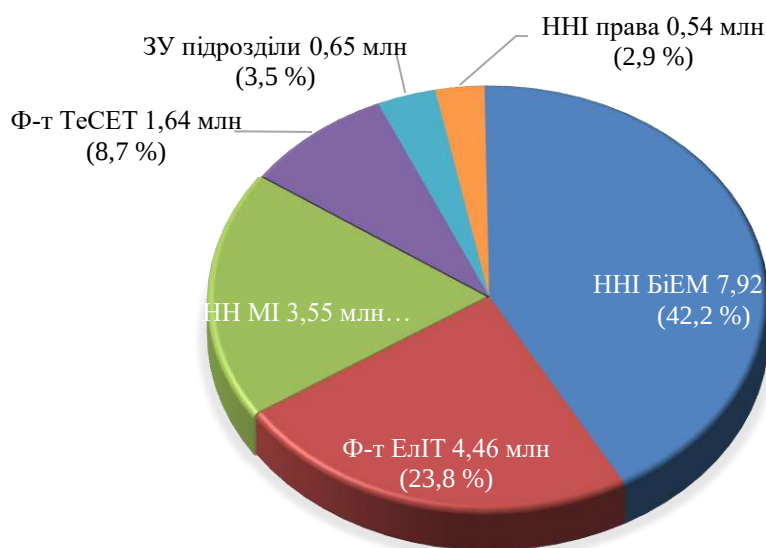

Рисунок 5.4 – Розподіл обсягів фінансування держбюджетних НДР за структурними підрозділами, млн грн(%)

За підсумком конкурсу молодих вчених СумДУ вже 6-й раз поспіль виборює найбільшу кількість проєктів-переможців (у 2021 р. 7 з 34-х проєктів).

Крім виконання досліджень і розробок та надання послуг за бюджетною програмою КПКВК 2201040 університет вперше отримав так зване «базове фінансування» наукової діяльності (бюджетна програма КПКВК 2201390) за напрямками, які за результатами державної атестації увійшли до кваліфікаційної групи А, загальним обсягом на 2021 рік 5,26 млн грн. Суттєва частина цих коштів була спрямована на розвиток матеріально-технічної бази досліджень і розробок.

Загальний показник фінансування наукових досліджень у СумДУ за 2021 рік зріс у порівнянні з минулим роком зріс більш ніж на 25 % і становив 79,307 млн грн (2020 р. – 62,787 млн грн), і вдруге поспіль є найбільшим за роки існування університету (рис. 5.5).

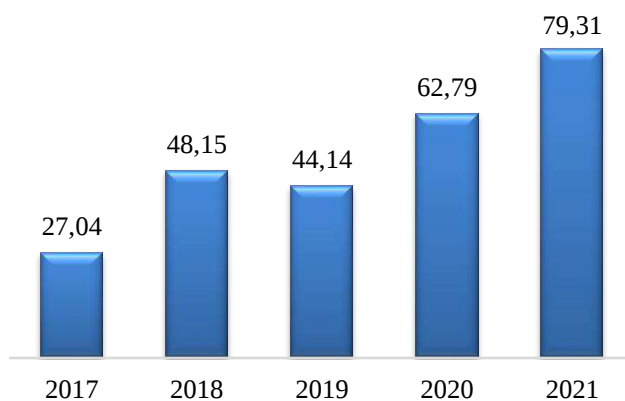

Рисунок 5.5 – Загальний показник фінансування досліджень і розробок у СумДУ, млн грн

У 2021 р. відбувся подальший розвиток матеріально-технічної бази університету для проведення наукових досліджень і розробок, причому лівова частка фінансування залучена через державні грантові програми. Всього у звітному році придбано біля 50-ти одиниць дослідницького, аналітичного, технологічного обладнання і комплектуючих, спеціалізоване програмне забезпечення тощо. В цілому на зміцнення матеріально-технічної бази та забезпечення виконання наукових досліджень і розробок у 2021 р. у СумДУ з наукових фондів було витрачено 11,5 млн грн (2020 – 4,9 млн грн, 2019 – 8,8 млн грн).

Протягом 2021 р. спостерігалась позитивна динаміка щодо публікаційної активності співробітників університету. Динаміка індексування публікацій (за накопиченням) БД Scopus та WoS, представлена на рис. 5.6. Таким чином загальна кількість публікацій у виданнях, що індексуються базами даних:

- Scopus зросла на 20% (на 621 публікацій з 3050 до 3671);
- WoS зросла на 13% (на 291 публікацій з 2249 до 2540).

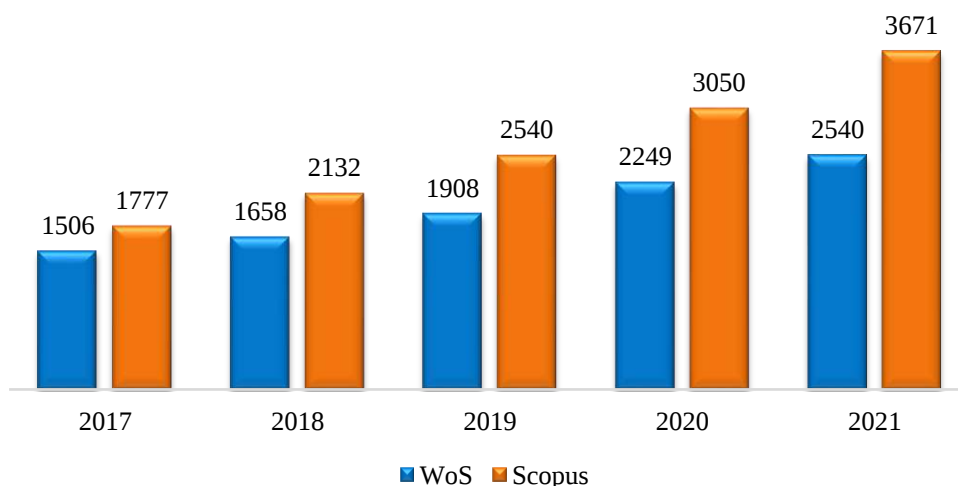

Рисунок 5.6 – Динаміка зростання загальної кількості публікацій (за накопиченням) у виданнях, що індексуються БД Scopus та WoS (станом на 31 грудня 2021 р.)

Щорічну кількість публікацій у виданнях, які індексуються БД Scopus та WoS, за 5 років ілюструє рис. 5.7.

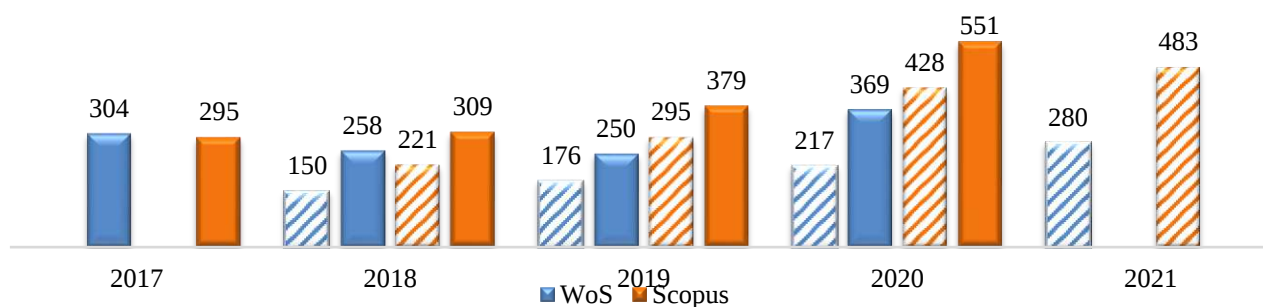

Рисунок 5.7 – Динаміка зміни річної кількості публікацій у виданнях, що індексуються БД Scopus та WoS (дані за 2018–2021рр. станом на 31 грудня приведено штрихом)

У 2021 р. на 14% збільшилось кількість публікацій, які одночасно індексуються БД Scopus та WoS. Проте активізація роботи у напрямі стимулювання вчених університету до публікації своїх наукових результатів у журналах, що одночасно індексуються БД Scopus та WoS, і надалі залишається актуальним завданням.

Позитивним у 2021 р. є зростання на 41% кількості публікацій у виданнях, що належать до кватилів Q1–Q2 у порівнянні з 2020 роком.

Важливим показником для багатьох провідних міжнародних рейтингів є кількість публікацій, що відповідають Цілям сталого розвитку ООН. За 12 місяців 2021 р. з афіліацією СумДУ було опубліковано 134 публікації (за 2020 рік – 149), які індексуються БД Scopus та відповідають хоча б одній з Цілей сталого розвитку ООН.

У 2021р. продовжує спостерігатися позитивна динаміка зростання кількості наукових і науково-педагогічних працівників (далі – НП і НПП), які мають 5 і більше публікацій у періодичних виданнях, що індексуються БД Scopus та/або WoS. За цим показником університет у 2021 р. мав лідируюче місце серед ЗВО України. Частка НП і НПП, які мають 5 і більше публікацій у періодичних виданнях, що індексуються БД Scopus та/або WoS станом на 31 грудня 2020 р. складала 32,8 %, станом на відповідну дату 2021 р. – 41,7 %.

У 2021 р. кількість цитувань за даними БД Scopus зросла на 37 % (на 7780 цитування з 21265 до 29045), а за даними БД WoS зросла на 31 % (на 5037 цитування з 16252 до 21289). На рис. 5.8 наведена динаміка зростання загальної кількості цитувань (за накопиченням) у виданнях, що індексуються БД Scopus та WoS.

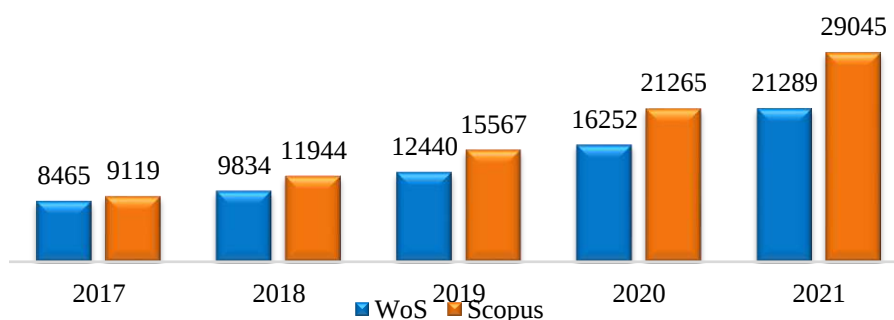

Рисунок 5.8 – Динаміка зростання загальної кількості цитувань (за накопиченням) у виданнях, що індексуються БД Scopus та WoS (станом на 31 грудня 2021 р.)

За рахунок зростання кількості цитувань наукових праць вчених університету у 2021 р. значення індексу Гірша за даними БД Scopus збільшилось на 9 позиції з 47 до 56. За даними БД WoS за рік індекс Гірша університету зріс на 7 позицій з 45 до 52.

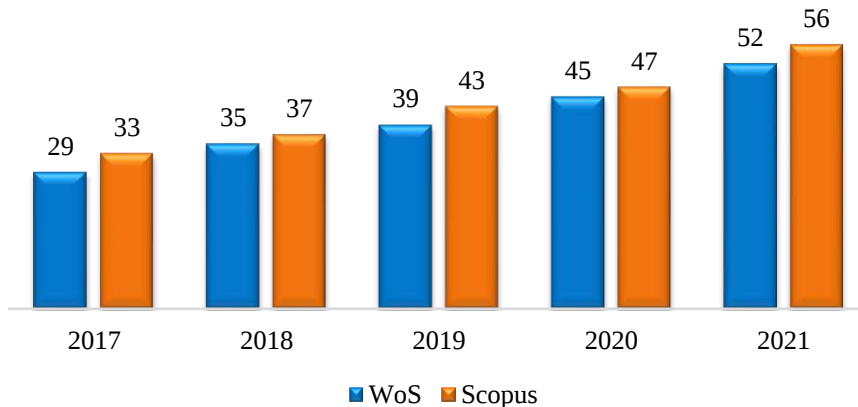

Рисунок 5.9 – Індекс Гірша СумДУ
(станом на 31 грудня 2021 р.)

Станом на 31 грудня 2021 р. індекс Гірша мають 543 НП і НПП (63%), що на 7 % більше у порівнянні з 2020 роком. За 2021 рік 513 НП і НПП (60%) мають публікацій у виданнях, які індексуються БД Scopus.

У 2021 р. продовжувалася робота щодо підвищення рівня наукових видань університету, яка направлена на виконання вимог до їх включення до БД Scopus або WoS. За звітний рік редколегії журналів «Journal of Engineering Sciences» та «Журнал нано- та електронної фізики» подали заявку на включення до БД WoS. Пріоритетним у 2022 р. є посилення системної роботи щодо підвищення рівня наукових видань університету, яка направлена на виконання вимог до їх входження до БД Scopus або WoS зокрема за рахунок розробки відповідної нормативної бази (нового Положення про порядок видання наукових журналів).

Незважаючи на зростання кількості прикладних досліджень і розробок, які виконуються в університеті, зокрема за рахунок державного фінансування, зменшилась кількість набутих університетом прав інтелектуальної власності, зокрема патентів на винахід та промисловий зразок, а охоронні документи, які отримані університетом у закордонних патентних відомствах відсутні. Тому у 2021 р. було розроблено механізм технологічного аудиту об'єктів права інтелектуальної власності. Всього протягом 2021 р. ЦНТЕІ було оформлено та подано 147 (2020р.– 133) заявок з охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Протягом 2021 р. проводилась робота щодо активізації та створення сприятливих умов для розвитку наукової творчості студентів, аспірантів та молодих учених у СумДУ. Зокрема, було закладено механізми стимулювання здобувачів вищої освіти та школярів до зайняття науковою діяльністю в цілому, участі у наукових заходах, а також забезпечення якісного рівня керівництва науковою роботою студентів і школярів, стимулювання структурних підрозділів університету, наукових і науково-педагогічних працівників та голів НТСА. У 2021 р. були внесені зміни до нормативної бази СумДУ зазначеного спрямування та вперше розроблені нормативні документи, які дають можливість проведення оцінки рівня цієї роботи на підставі визначених індикаторів та запровадження відповідного стимулювання:

1. Наказ ректора № 0950-І від 18 жовтня 2021 р. «Про затвердження показників за рівнями наукової активності студентів».

2. Положення про преміювання співробітників СумДУ за керівництво науковою роботою студентів та школярів, які активно займаються науковою діяльністю.

3. Положення про стимулювання структурних підрозділів та працівників університету, що виконують обов'язки голів Наукового товариства студентів (слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених інститутів (факультетів), щодо розвитку наукової діяльності студентів.

Аналіз запроваджених показників наукової діяльності продемонстрував, що хоча б по одному показнику наукової активності виконують 750 здобувачів вищої освіти СумДУ. Такий показник становить 10,4 % від загальної кількості здобувачів вищої освіти СумДУ за денною формою навчання. У таблиці 5.1 наведені узагальнені дані щодо кількості студентів відповідно за рівнями їх наукової активності у розрізі інститутів/факультетів.

Таблиця 5.1 – Кількість студентів відповідного рівня наукової активності у 2021 р.

Рівень наукової активності студента	Підрозділ								
	СумДУ	ННІ БіЕМ	Ф-т ЕлІТ	Ф-т ІФСК	НН МІ	ННІ права	Ф-т ТеСЕТ	ІІІ	КІ
Високий рівень (вище 35)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Вище середнього (від 21 до 35)	10	2	5	1	0	2	0	0	0
Середній (від 11 до 20)	142	48	29	7	0	25	33	0	0
Нижче середнього (від 5 до 10)	297	90	89	28	5	32	52	1	0
Початковий рівень (до 5 балів)	301	61	60	32	54	31	57	4	2

Наведені дані свідчать, що переважна більшість здобувачів вищої освіти має «початковий» рівень наукової активності та рівень «нижче середнього». Зокрема, по базовому ЗВО наукова робота зі студентами у НН МІ носить епізодичний характер. До наукової діяльності залучено всього 59 здобувачів вищої освіти, із яких 54 мають «початковий» рівень та 5 – «нижче середнього».

У таблиці 5.2 приведено узагальнений показник залучення студентів та школярів до наукової діяльності інститутів/факультетів у 2021 р., що розрахований за методикою, наведеною у Положенні про стимулювання структурних підрозділів та працівників університету, що виконують обов'язки голів Наукового товариства студентів (слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених інститутів (факультетів), щодо розвитку наукової діяльності студентів.

Таблиця 5.2 – Узагальнений показник залучення студентів та школярів до наукової діяльності інститутів/факультетів у 2021 р.

№ з/п	Підрозділ	Узагальнений показник
1	ННІ права	2,305
2	Ф-т ТеСЕТ	1,799
3	ННІ БіЕМ	1,208
4	Ф-т ЕлІТ	0,696

№ з/п	Підрозділ	Узагальнений показник
5	Ф-т ІФСК	0,631
6	НН МІ	0,240
7	ІІІ	0,187
8	КІ	0,007

Наведені дані свідчать про необхідність суттєвого підвищення рівня менеджменту факультетів та інститутів університету в частині організації залучення здобувачів освіти до наукової роботи.

2021 рік в черговий раз став успішним за підсумками участі студентів СумДУ у другому турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з галузей знань та спеціальностей: студенти університету вибороли 131 призове місце (2018 р. – 103, 2019 р. – 103, 2020 р. – 98), що черговий раз забезпечило СумДУ перший показник серед усіх ЗВО України за кількістю призових місць.

VI. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Розбудова сучасного успішного університету можлива лише в контексті глобального науково-освітнього простору з урахуванням досвіду провідних світових закладів вищої освіти. Інтернаціоналізація є одним із пріоритетних напрямів розвитку університету.

СумДУ має власну активну позицію щодо існуючих викликів динамічного та швидкозмінного глобального простору, працює над посиленням інституційної конкурентоспроможності у національному та міжнародному академічному середовищі, розвиває власний багатонаціональний та мультикультурний профіль.

У 2021 р. СумДУ було започатковано 30 нових формалізованих партнерств та підписано відповідні угоди про довгострокове міжнародне співробітництво (у 2020 р. – 18, 2019 р. – 24, у 2018 р. – 21, у 2017 р. – 17, у 2016 р. – 24, у 2015 р. – 20) із зарубіжними партнерами з наступних країн: Греція, Ефіопія, Індія, Ірану, Казахстан, Кенія, Китай, Латвія, Литва, Польща, Сербія, Словаччина, Таджикистан, Танзанія, Туреччина, Філіппіни, Швеція.

Вперше партнерські угоди були підписані з університетами Ефіопії, Ірану, Кенії та Філіппін.

Важливими подіями стало підписання угод з високореєтинговими закладами вищої освіти: Університетом м. Лінчепінг, Швеція (QS-329, Webometrics – 238, THE-401-500, Шанхайський – 301-400), Національним технічним університетом м. Афіни, Греція (QS - 421, Webometrics – 370, THE – 601-800, Шанхайський – 601-700), Університетом м. Аддис-Абеба, Ефіопія (THE - 401 -500, Шанхайський – 701-800), Університетом Бахчешехір, Туреччина (THE – 801-1000), Університетом м. Найробі, Кенія (THE – 501-600, QS - 1001-1200).

Станом на 31.12.2021 р. СумДУ має відповідно оформлену довгострокову міжнародну співпрацю із 287 партнерами за кордоном (з них 48 – в ТОП 1000 рейтингу QS, 35 – в рейтингу Times Higher Education, 39 – в Шанхайському рейтингу, 43 - в ТОП 1000 рейтингу Webometrics) у 58 країнах світу (рис. 6.1). Співробітництво реалізується в рамках 345 угод різного типу.

Рисунок 6.1 – Динаміка розширення кола іноземних партнерів університету

* Введено у 2021 р. згідно методики рейтингу

У 2021 р. аналіз ефективності використання наявних формалізованих партнерств здійснювався за 2 компонентами:

- активна взаємодія - визначається за наявності формально підтвердженої комунікації, обмінів візитами, переговорів і планування спільної проєктної діяльності, проведення заходів тощо;

- пріоритетне співробітництво - визначається за умови високого рівня активності співпраці у за щонайменше одним із пріоритетних видів співробітництва: підготовка та/або реалізація спільних проєктів в рамках пріоритетних міжнародних програм; обмін НПП з метою довготермінової викладацької або наукової діяльності; академічна мобільність здобувачів вищої освіти; спільні публікації у високореєтингових виданнях; заснування спільних центрів.

За результатами 2021 р.:

- рівень активності взаємодії за 183 існуючими формалізованими партнерствами склав 64% (у 2020 р. – 64 %, у 2019 р. – 54,7%, у 2018 р. – 50,4 %, у 2017 р. – 51,1%) за участі 39 кафедр (67%);

- за напрямками пріоритетного співробітництва – зі 110 партнерами (38,3%) за участі 37 кафедр (63%).

Згідно існуючих міжнародних практик та зважаючи на цілі Стратегії інтернаціоналізації СумДУ все більше уваги приділяється стратегічним партнерствам університету, в рамках яких, згідно з пріоритетними напрямками (грантова діяльність, академічна мобільність та інші), реалізуються найбільші обсяги міжнародного співробітництва. Відповідний показник, крім іншого, відслідковується міжнародним рейтингом U-Multirank.

Станом на грудень 2021 р. перелік стратегічних партнерів СумДУ включає університети з 10 країн світу, у т. ч. Великобританії, Ірландії, Німеччини, Польщі, Франції, Швеції.

На 2022 рік заплановано формування для кожного з них заплановано формування короткострокових та довгострокових планів роботи, забезпечення належного рівня комунікації та супроводження (особливо на рівні факультетів/інститутів), загальноуніверситетської підтримки спільних заходів і проєктів.

Одним з базових принципів інтернаціоналізації згідно із Стратегією інтернаціоналізації є співробітництво, як основа міжнародної інтеграції через розбудову стратегічних партнерств та мереж, участі у діяльності міжнародних асоціацій і об'єднань. Наразі, Сумський державний університет є членом 25 авторитетних академічних асоціацій та спільнот світу (рис. 6.2).

У 2021 р. було продовжено роботу щодо використання можливостей, які надаються міжнародними асоціаціями, а саме систематичний аналіз матеріалів, що надають асоціації, участь у міжнародних заходах, долучення до грантових програм, формування відповідних консорціумів.

Рисунок 6.2 – Членство університету в міжнародних організаціях та асоціаціях

За результатами проведеної у 2021 р. роботи значимими здобутками університету за напрямом грантової діяльності стали:

- СумДУ увійшов до ТОП-10 ЗВО України за загальною кількістю проєктів програми ЄС Еразмус+ за 2014-2020 рр., а саме:

- 1 місце за кількістю проєктів напряму «Жан Моне»;
- 1 місце за кількістю проєктів напряму «Стратегічні партнерства»;
- 3 місце за кількістю проєктів напряму KA2 «Розвиток потенціалу вищої освіти»;
- 100 угод із європейськими ЗВО за напрямом «Міжнародна кредитна мобільність»;

- Рекордна кількість та лідерські позиції серед ЗВО України за кількістю підтриманих в рамках одного конкурсу проєктів програми ЄС Еразмус+ напряму «Жан Моне» - 10 проєктів із 26 для України;

- Рекордна кількість поданих заявок на міжнародні грантові програми наукового спрямування – 60 (у 2020 р. – 51, у 2019 р. - 34);

- Збільшення кількості підтриманих грантових проєктів наукового спрямування – 18 (4 суто наукових, 14 освітніх з науковою складовою) (у 2020 - 6 суто наукових, 11 освітніх з науковою складовою);

- Вперше отримано гранти за підтримки Вишеградського фонду та фонду CRDF, що є одними із масштабних фондів, що фінансують науково-дослідну та освітню діяльність;

Рекордна кількість поданих запитів (38 запитів) за конкурсами двосторонніх (білатеральних) науково-дослідних проєктів.

У 2021 р., зокрема за сприяння координаційного центру грантрайтингу СумДУ, структурними підрозділами університету було подано 132 грантові заявки загальноуніверситетського рівня на конкурси міжнародних програм (рис. 6.3). Зниження показника порівняно з 2020 роком передусім пояснюється перезавантаженням основних грантових програм (Еразмус+, Горизонт Європа), за якими щорічно подається до 60% заявок, із непрогнозованим відтермінуванням очікуваних навесні 2021 р. конкурсів – були оголошені лише наприкінці 2021 р. з кінцевими термінами подачі у 2022 р..

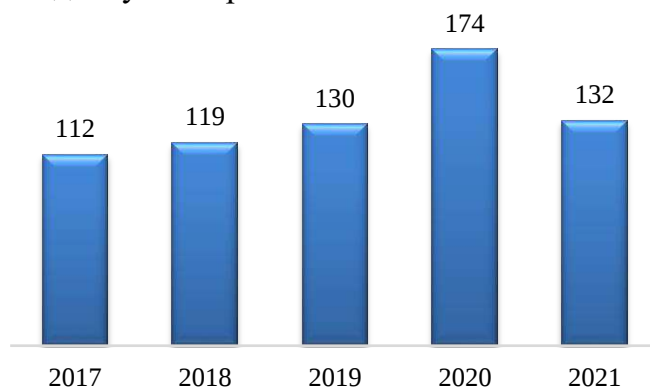

Рисунок 6.3 – Загальна кількість підготовлених міжнародних грантових заявок

За підсумками 2021 р. 26 проєктів отримали схвальне рішення організацій-грантодавців, що складає 20% від кількості поданих заявок на загальну суму фінансування близько 10 млн грн. При цьому низка проєктів ще знаходиться на розгляді, а результати відбору будуть відомі у 2022 р.

31% заявок було підготовлено колективними зусиллями представників різних кафедр та інститутів/факультетів.

За результатами 2021 р. за механізмом преміювання за активну участь у підготовці грантових заявок премійовано 159 співробітників університету, з них 140 НПП із 39 кафедр (у 2020 р. – 123 особи із 38 кафедр).

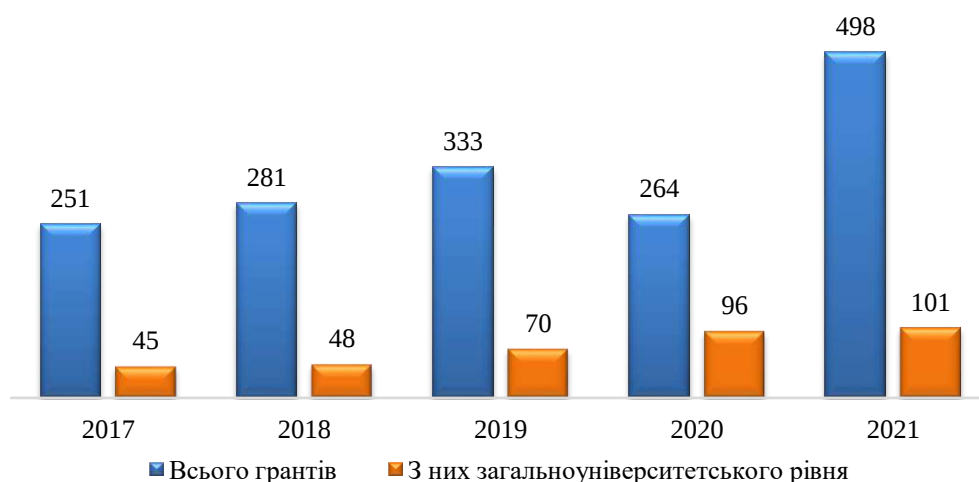

Рисунок 6.4 – Загальна кількість міжнародних грантів

У звітному році вдалося на 5% збільшити кількість грантових проєктів загальноуніверситетського рівня. При цьому показник проєктів наукового спрямування збільшився на 38% (таблиця 6.1).

Таблиця 6.1 – Кількість міжнародних грантів за типами

Тип гранту	2017	2018	2019	2020	2021
Загальноуніверситетські наукового спрямування, в тому числі освітні з науковою складовою	7	6	8	18	25*
Загальноуніверситетські освітнього спрямування	38	42	62	78	76*
Індивідуальні	206	233	263	168	397

Додатково у 2021 р. отримано 16 проєктів наукового спрямування та 3 проєкти освітнього спрямування. Враховуючи, що їх фінансування розпочнеться у 2022 р., дані показники будуть обліковані у 2022 р..

Тематики загальноуніверситетських грантових проєктів, які виконувались СумДУ у 2021 р., відповідають пріоритетам розвитку сектору вищої освіти України, стратегії уряду України, стратегічним цілям розвитку ЄС та ООН.

Участь СумДУ в міжнародних грантових проєктах у 2021 р. сприяла, крім іншого, покращенню матеріально-технічної бази. Так, у рамках виконання міжнародних грантових проєктів до СумДУ у 2021 р. було залучено комп'ютерного, технічного та наукового обладнання на суму 1,993 млн грн (у 2020 р. – 4,93 млн грн, у 2019 р. – 1,25 млн грн, у 2018 р. – 0,4 млн грн, у 2017 р. – 1,5 млн грн). У 2022 р. запланована закупівля обладнання на суму близько 5 млн грн.

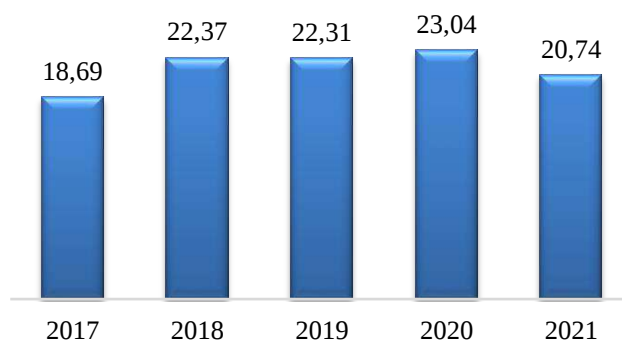

Рисунок 6.5 – Обсяги фінансування грантів усіх типів, що визначені для СумДУ (млн грн)

У першому півріччі 2022 р. відбудеться фінансування за 16 проєктами наукового спрямування (у тому числі освітнього з науковою складовою) обсягом 10,95 млн грн.

У 2021 р. в якості індивідуальних грантів було залучено фінансові ресурси 84 організацій із середнім розміром гранту – 26 тис. грн.

Міжнародна академічна мобільність є основою інтеграційного процесу у просторі вищої освіти та одним з вагомих інструментів інтернаціоналізації сучасного університету.

У 2021 р. коло пропозицій стипендіальних і грантових програм в СумДУ для всіх категорій учасників охоплювало 68 програм академічної мобільності у 23 країнах світу. Загальна сума фінансування, яку вдалося залучити за рахунок стипендіальних і

грантових програм у 2021 р. для підтримки учасників академічної мобільності становить 3,9 млн грн.

Найбільша фінансова підтримка програм мобільності традиційно залишається за грантовими програмами Європейського Союзу. Загальна сума фінансування, отримана на реалізацію двосторонніх обмінів за цією програмою у 2021 р., становить 2.2 млн грн.

У 2021 р. учасниками міжнародної академічної мобільності стали 521 студент СумДУ, що становить 7,2 % від контингенту студентів денної форми навчання з урахуванням КІ, ШІ, КФК (ПТ КІ) та іноземних студентів – рис. 6.6 (у 2020 р. – 127 студентів, що становило 1,8% від контингенту; у 2019 р. – 122 студентів, що становило 1,6 % від контингенту).

*даний показник враховує учасників гібридної академічної мобільності (частина програми з фізичним виїздом за кордон, частина - віртуально)

Рисунок 6.6 – Кількість студентів-учасників програм міжнародної академічної мобільності, осіб

Важливим показником є чисельність студентів ЗВО з досвідом міжнародної академічної мобільності за період навчання. Даний показник СумДУ у 2021 р. склав 6,76% (показники за інститутами факультетами наведені у таблиці 6.2), що стало рекордним для університету. Водночас, Римське Міністерське Комюніке Європейського Простору Вищої Освіти від 19.11.2020 р. визначає в якості цільового показника щонайменше 20% випускників ЗВО з досвідом міжнародної академічної мобільності за очною, гібридною або віртуальною формами, а також наголошує на необхідності забезпечення 100% студентів умовами навчання для формування міжнародних або/та міжкультурних компетентностей через інтернаціоналізацію освітніх програм.

Таблиця 6.2 – Частка студентів, які були учасниками програм академічної мобільності щонайменше один раз за усі роки навчання

Факультет/ інститут	Кількість студентів	Контингент	Частка студентів - учасників академмобільності, %
ННІ БІЕМ	323	1052	30,70
Ф-т ТеСЕТ	87	592	14,70
Ф-т ІФСК	72	551	13,07

Факультет/ інститут	Кількість студентів	Контингент	Частка студентів - учасників академобільності, %
ННІ права	21	413	5,08
Ф-т ЕлІТ	20	1487	1,34
НН МІ	15	2900	0,52
КІ	0	119	0
ІІІ	0	124	0
КФК КІ	3	768	0,39
Всього СумДУ	541	8006	6,76

Варто відмітити, що проєкти віртуальної мобільності переважно організовані за принципом міжнародного колаборативного онлайн навчання (англ. Collaborative Online International Learning (COIL)). Це термін, який використовується в університетах США та країнах Західної Європи для позначення досвіду віртуальної мобільності або віртуального обміну, і є новою парадигмою викладання, навчання та наукової співпраці, що, серед іншого, сприяє розвитку міжкультурних компетентностей у спільному мультикультурному освітньому середовищі.

СумДУ першим серед ЗВО України започаткував практику віртуальної академічної мобільності за форматом COIL ще у 2019 р. До реалізації таких проєктів у 2021 р. долучилися всі інститути і факультети базового закладу.

У 2021 р. 274 студента закордонних ЗВО стали учасниками міжнародної академічної мобільності на базі СумДУ (у 2020 р. – 27 студентів), що відбувалась у віртуальному форматі.

У 2021 р. 174 аспіранти взяли участь в програмах міжнародної академічної мобільності (рис. 6.7), що складає 33,9% від контингенту аспірантів усіх форм навчання (у 2020 р. – 26 аспірантів, 4,7% від контингенту; у 2019 р. – 24 аспіранти; 5,3% від контингенту).

Рисунок 6.7 – Кількість аспірантів-учасників програм академічної мобільності, осіб

Значне збільшення показника мобільності аспірантів зумовлене активному запровадженню спільних програм віртуального навчання та/або стажування із

закордонними партнерами СумДУ. Показники міжнародної академічної мобільності у відсотках до контингенту підрозділів університету наведені у таблиці 6.3.

Таблиця 6.3 - Показники міжнародної академічної мобільності аспірантів у відсотках до загального контингенту факультетів (інститутів) у 2021 р.

Факультет, інститут	Всього учасників	Термін мобільності понад 1 місяць	Контингент аспірантів	Частка учасників, %	
				Всього	Більше місяця
ННІ БіЕМ	116	94	206	56,6	45,6
ТеСЕТ	41	36	96	42,7	37,5
МІ	12	10	35	34,3	28,6
ННІ права	10	2	59	16,9	3,4
ЕлІТ	6	6	90	6,7	6,7
ІФСК	5	4	27	18,5	14,8
ВСЬОГО	190	152	513	37,0	29,6

Вагому частку серед програм міжнародної академічної мобільності аспірантів (майже 31%) становлять довгострокові програми терміном більше 3 місяців.

Завдяки віртуальним технологіям у 2021 р. вдалося залучити до навчання/стажування на базі СумДУ 47 аспірантів закордонних ЗВО (у 2020 р. - таких аспірантів не було)

У 2021 р. 195 співробітників СумДУ взяли участь у програмах міжнародної академічної мобільності різного спрямування, що становить 24,4% від контингенту НПП (рис. 6.8), і є зростанням майже в 2,5 рази порівняно з 2020 р. (у 2020 р. - 81 особа, 9,7% від контингенту; у 2019 р. – 99 осіб, 11% від контингенту). Таке зростання обумовлене здійсненими організаційними заходами, набуттям популярності віртуальної академічної мобільності, а також збільшенням реальної мобільності за рахунок грантових і стипендіальних програм. Показники академмобільності НПП по структурним підрозділам у 2021 р. наведено на рис. 6.9.

* показник враховує участь у програмах гібридного формату (частина програми з виїздом за кордон, частина – віртуально)

Рисунок 6.8 – Загальна кількість співробітників - учасників програм академічної мобільності, осіб

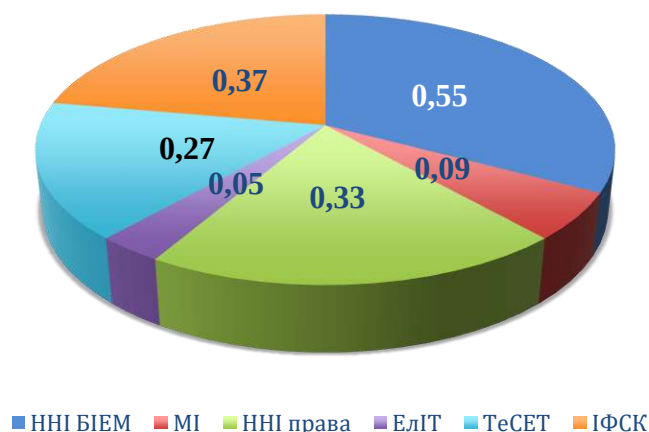

Рисунок 6.9 - Мобільність науково-педагогічних працівників (частка до загального штату відповідних факультетів (інститутів))

У 2021 р. викладацьку та наукову роботу на базі СумДУ здійснювали 94 іноземні громадяни (2020 р. – 58 осіб, 2019 р. – 50 осіб). З них 62 особи здійснювали викладацьку роботу (2020 р. – 49 осіб, 2019 р. – 45 осіб); 32 особи – наукову роботу (2020 р. – 9 осіб; 2019 р. – 5 осіб). В якості штатних працювали 15 осіб (2020 р. – 17; 2019 р. – 16).

Довгостроково (≥ 3 місяців) викладацьку та наукову роботу здійснювали 31 фахівець із-за кордону (у 2020 р. – 32, 2019 р. – 18).

У 2021 р. обсяги фізичних виїздів за кордон співробітників та здобувачів вищої освіти СумДУ здобули позитивної динаміки порівняно з 2020 роком, що, зокрема, пояснюється поступовою адаптацією багатьох країн до умов пандемії, а також вакцинацією освітянської спільноти.

Близько 80% фінансування виїздів за кордон здійснюється за рахунок коштів закордонних закладів-партнерів, грантових та стипендіальних програм (таблиця 6.4).

Таблиця 6.4 – Розподіл джерел фінансування виїздів ПВС та співробітників СумДУ за кордон

Назва джерела фінансування	2020	2021
Кошти приймаючої сторони	56%	41%
Кошти грантів та наукових договорів з рахунку СумДУ	17%	20%
Стипендіальні програми (Програма ЄС Еразмус+, Національна стипендіальна програма Словачької республіки, Латвійська стипендія, ДААД, Фулбрайт, Стипендія Лейна Кіркленда)	7%	15%
Субрахунок кафедри/факультету/інституту	8%	11%
Загальноуніверситетські кошти	3%	8%
Самостійно залучені кошти	9%	5%

За звітний період до заходів на базі Сумського державного університету було залучено 359 іноземних фахівців із 52 країн світу, у т. ч. в онлайн форматі (рис. 6.9).

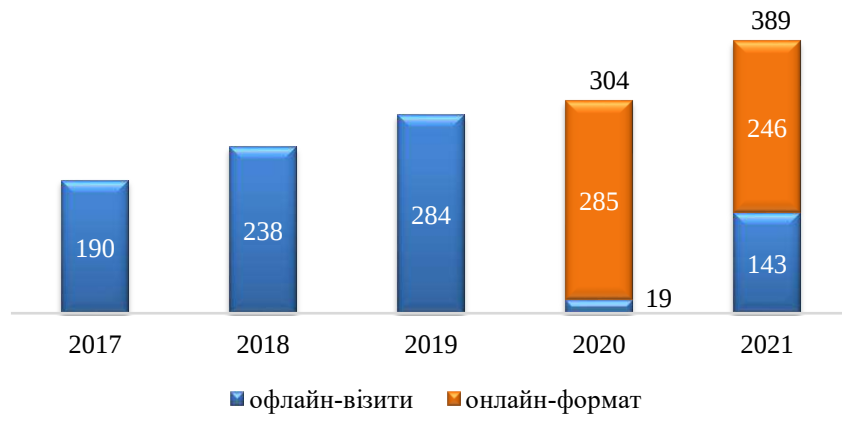

Рисунок 6.9 – Динаміка залучення фахівців із-за кордону до заходів на базі СумДУ

VII. РОЗБУДОВА ЦИФРОВГО УНІВЕРСИТЕТУ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

7.1 IT-забезпечення діяльності університету

Цифровий університет, університет в смартфоні - тренди сучасності. Інтегрована інформаційна система університету не просто інструмент для співробітників або студентів. Це система, яка створює нові інноваційні можливості для університету та надає викладачу та студенту, науковцю та аспіранту комфортне середовище для проведення навчальної та наукової діяльності, менеджменту університету оперативну та якісну інформацію для прийняття управлінських рішень. Потужність системи підтверджена багатьма вітчизняними та світовими експертами. Головними компонентами інтегрованої інформаційної системи університету є інформаційно-аналітична система «Університет» та електронний особистий кабінет, які постійно розвиваються та вдосконалюються.

Інтегрована інформаційна система (ІС) об'єднує всі ІТ-системи СумДУ і складається із технічного, програмного, інформаційного, організаційного та методичного компонентів. Завданнями є підтримка всіх бізнес-процесів університету, системи забезпечення якості діяльності, створення необхідних засобів, інформаційних банків знань, баз даних та сервісів для взаємодії всіх суб'єктів науково-освітньої діяльності, надання інструментарію для інноваційних досліджень та розробок, позиціонування університету у всесвітньому інтернет та медіа-середовищі тощо. На сьогодні ІС СумДУ є складною потужною системою, найбільш вагомою та коштовною складовою якої є інтелектуальне наповнення.

Інформаційно-аналітична автоматизована система «Університет» забезпечує комплексну інформаційно-аналітичну підтримку процесів керування університетом з електронним документообігом, має 33 функціональних модуля зі зручним інтерфейсом користувача, які зберігають дані в більш ніж 50 електронних реєстрах документів з гнучким механізмом відбору та пошуку даних (близько 600 користувачів, рис. 7.1). Система включає майже 550 діалогових форм для вводу та редагування даних, має механізм збереження електронних копій документів. У системі формується більш ніж 650 форм для друку документів, аналітичних та статистичних звітів. Система включає 19 інформаційних сервісів електронного особистого кабінету та більше 100 спеціалізованих модулів для виконання інтеграційних та розрахункових фонових завдань. Забезпечується необхідний рівень безпеки даних, авторизація користувачів, розподіл повноважень доступу до функцій та даних системи.

Електронний особистий кабінет – це єдине вікно доступу до 19 різноманітних інформаційних сервісів, які дозволяють студентам та викладачам зручно та своєчасно отримувати персоналізовану інформацію щодо навчання та роботи в університеті, обмінюватися інформацією та повідомленнями (близько 18000 користувачів, рис. 7.2).

Стратегічний розвиток інформаційно-аналітичної системи «Університет» та електронного особистого кабінету планується по наступним напрямкам:

- подальша автоматизація бізнес процесів університету для досягнення максимальної ефективності використання системи в процесах управління університетом;
- подальший розвиток електронного документообігу університету (розширення та покращення функціональності системи, розширення переліку документів, впровадження ЕЦП тощо);

- подальший розвиток електронного особистого кабінету, створення нових сервісів, покращення інтерфейсів та UX (зручності використання);
- створення ефективної та зручної платформи для забезпечення інформування та комунікацій між користувачами та групами користувачів;
- розширення системи для забезпечення інтеграції між внутрішніми та зовнішніми системами, підвищення рівня надійності та безпеки системи.

Рисунок 7.1

Електронний особистий кабінет 2021

Загальна кількість користувачів - 18000

Рисунок 7.2

Важливим завданням на 2022 р. є більш широке використання напрацьованих в університеті технологій електронного навчання. Функціонування університетської системи e-learning СумДУ забезпечується комплексом програмно-інформаційних середовищ та спеціалізованих студій і лабораторій (рис. 7.3).

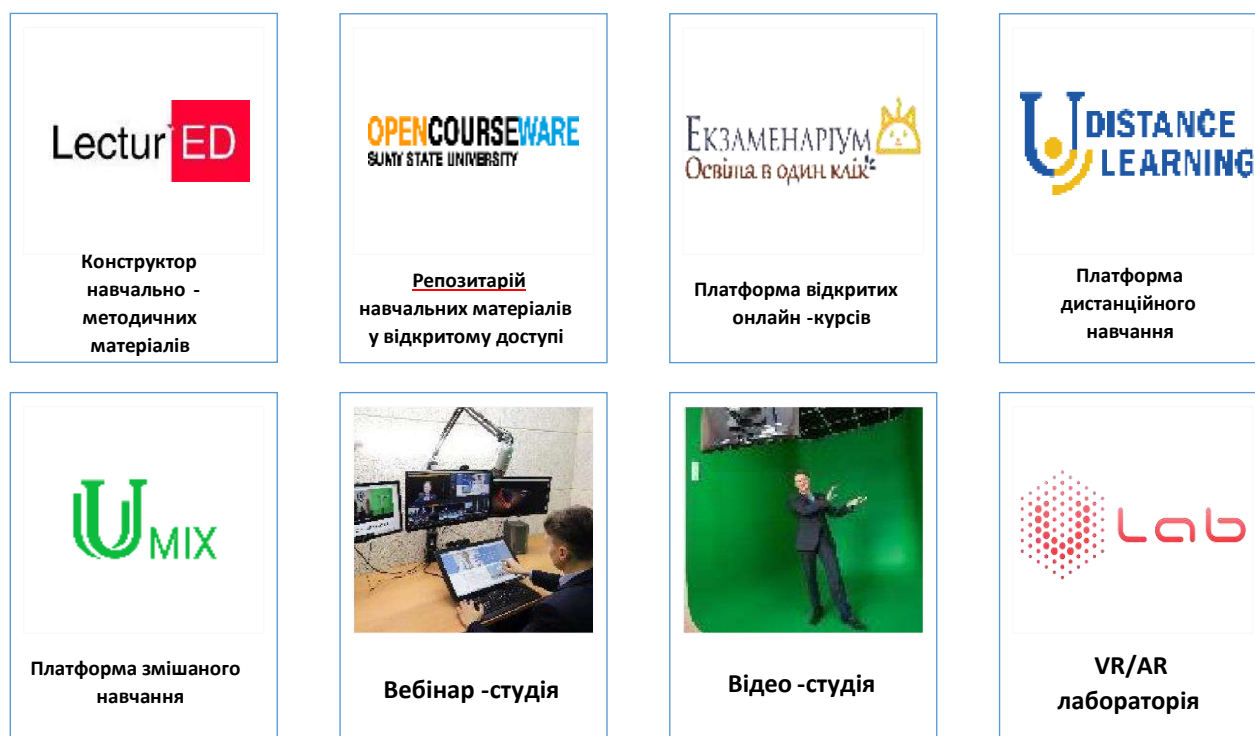

Рисунок 7.3 – Екосистема навчальних ресурсів СумДУ

Стратегічно важливим є не зупинитися у поширенні імерсивного навчання, більш активно залучати викладачів, налагоджувати спільні проекти з різними ЗВО та партнерами з інших країн. Також принципово важливим є формування ефективного навчального середовища СумДУ в широкому сенсі цього поняття. Саме середовище є визначальним для ефективності процесу навчання. Середовище формується платформами, сервісами, аудиторіями, викладачами, студентами та моделями їх взаємодії. Створення інтеграції між навчальними ресурсами та навчальними програмами для подолання бар'єру між нормативними документами та реальним процесом навчання – як один з етапів формування цілісного середовища. Впровадження даних аналітики навчального процесу є стратегічним завданням для аналізу і правильного формування навчального середовища.

В університеті функціонує потужна вебсистема. Кількісна характеристика вебсайтів структурних підрозділів (інститутів, факультетів, кафедр) та вебсайтів загальноуніверситетського рівня наведено в таблиці 7.1

Таблиця 7.1 – Кількісна характеристика публічних вебсайтів СумДУ

Підрозділи	Загальна кількість вебсайтів		
	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Загальноуніверситетські	76	79	81
Кафедра військової підготовки	1	1	1
Ф-т ТеСЕТ	26	26	25

Підрозділи		Загальна кількість вебсайтів		
		2019 р.	2020 р.	2021 р.
Ф-т ЕЛІТ		32	24	25
Ф-т ІФСК		16	13	13
ННІ права		11	13	11
ННІ БіЕМ	ННІ ФЕМ	16	13	19
	ННІ БТ «УАБС»	15	16	
НН МІ		41	37	33
ІІІ (у т.ч. коледж)		5	5	6
КІ (у т.ч. коледжі)		6	7	7
Машинобудівний фаховий коледж СумДУ		1	1	1
ВСЬОГО		246	233	222

Загалом по університету спостерігається низхідна динаміка показника кількості вебсайтів, що є свідченням якісного упорядкування вебресурсів (вдається позбутися тих вебсайтів, що не підтримуються в актуальному стані, потреба у яких з плином часу відпала тощо).

Технічною складовою інформаційної системи є комп'ютерно-технічна та телекомунікаційна система, що об'єднує усі кампуси СумДУ.

Кількість комп'ютерних робочих місць університету (рис. 7.4) складає 5178 од. (4897 од. – у 2020 р.), зокрема: по базовому ЗВО – 3947 од. (3888 – у 2020 р.), позабазові структурні підрозділи – 1231 од. (1009 – у 2020 р.).

Протягом року 2021 р. по базовому ЗВО було придбано комп'ютерного обладнання: нової техніки – 202 од., за рахунок спонсорської допомоги – 21 од.

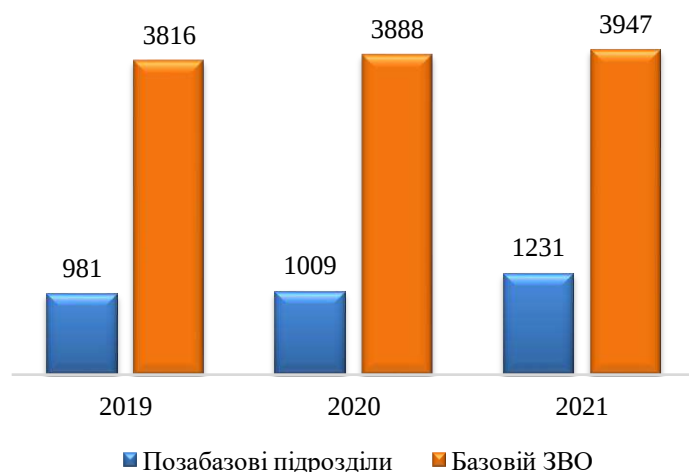

Рисунок 7.4 – Кількість комп'ютерної техніки

Загальна кількість комп'ютерних класів (на балансі університету) – 132 од., з них: базовий ЗВО – 97 од., позабазові структурні підрозділи – 35 од.

Для забезпечення навчальної діяльності на сучасному рівні створено 304 мультимедійних аудиторій, у тому числі: базовий ЗВО – 199 аудиторій, позабазові структурні підрозділи – 105 аудиторій (рис. 7.5).

Рисунок 7.5 – Кількість мультимедійних аудиторій та коференцзалів

В університеті практично не змінилась кількість точок бездротового доступу до мережі Інтернет – 398 одиниць, зокрема 211 – головного кампусу університету, 142 – кампус в центрі міста та 45 одиниць у позабазових структурних підрозділах (інститути, фахові коледжі). Зона покриття складає приблизно по базовому ЗВО – 68% та 28% у позабазових структурних підрозділах. Збільшення цих показників є одним із важливих завдань у 2022 р.

Максимальна пропускна здатність точок бездротового зв'язку (кількість підключень одночасно) по головному кампусу складає до 5200 користувачів, по кампусу в центрі міста – до 3500 користувачів, з урахуванням в середньому 25 користувачів на 1 точку доступу.

Рисунок 7.6 – Бездротові точки доступу (Wi-Fi)

Для забезпечення діяльності СумДУ функціонує система основного та резервного каналу доступу до глобальної мережі передачі даних Інтернет (надалі – мережа Інтернет). Швидкість підключення до мережі Інтернет: головний кампус – 700 Мбіт/с, кампус в центрі міста – 350 Мбіт/с.

Для забезпечення навчального процесу впроваджено корпоративну електронну пошту на базі Google сервісу. Загальна кількість користувачів – 5934. Використано хмарного простору для різноманітних додатків 200,56 Тб.

Важливість забезпечення сучасним ПЗ стає з кожним роком все більш важливим, а інколи критично необхідним. У 2021 р. забезпечено закупівлю критично важливого програмного забезпечення. Загальна сума витрат на закупівлю ПЗ та послуг пов'язаних з програмним забезпеченням у 2021 р. складає близько 2,5 млн грн (у 2020р. – 1,65 млн грн).

7.2 Інформаційно-бібліотечне забезпечення

Бібліотека СумДУ – сучасна високотехнологічна інформаційна система, до складу якої входять: центральна бібліотека, 4 бібліотеки інститутів, 4 бібліотеки коледжів та 12 бібліотек кафедр. Кількість зареєстрованих користувачів бібліотеки у 2021 р. становила 14,2 тис. осіб, що на 5% більше показника 2020 р. У 2021 р. збільшилася також і відвідування електронних ресурсів бібліотеки.

У 2021 р. відбувся подальший розвитку інформаційного та інноваційно-технологічного забезпечення. Здійснено інтеграцію АБІС «УФД. Бібліотека» з єдиною інтегрованою інформаційною системою «Університет». Налагоджено авторизацію користувачів через особистий кабінет, а також за номером телефону або e-mail (для користувачів віддалених підрозділів) для швидкого доступу до е-бібліотеки та онлайн-сервісів e-каталогу. Це дозволило також відмовитися від пластикових читацьких квитків для академічної спільноти університету і перейти на електронну ідентифікацію (через особистий кабінет авторизувалися 2779 осіб).

Завдяки інтеграції e-каталогу з особистим кабінетом реалізована можливість доступу без авторизації до електронних версій навчально-методичної літератури бібліотеки, рекомендованих викладачами на платформах змішаного та дистанційного навчання. Організовано доступ до 26 міжнародних наукометричних, бібліографічних, повнотекстових баз даних та сервісних ресурсів. У рамках «Стратегії інтернаціоналізації Сумського державного університету на 2019-2025 рр.» у бібліотеці сформована система послуг і сервісів із відповідним інформаційним забезпеченням (зокрема і дистанційних) для осіб що навчаються, іноземних викладачів та науковців.

Фінансування на комплектування фонду у 2021 р. становило 995 тис. грн, що на 8% більше порівняно з минулим роком. Найбільша питома вага у структурі фінансування комплектування фонду припадає на медичний інститут (52%).

Загальний фонд бібліотечно-інформаційної системи СумДУ, що складається з патентів (51%), друкованих (44%) та електронних видань (5%), майже не змінився у 2021 р., порівняно з 2020 р., і склав 3,1 млн документів.

За кількістю назв бібліотечний фонд збільшився у 2021 р. на 2,3% і становить 431,7 тис. Станом на кінець 2021 р. у структурі бібліотечного фонду (за назвами) 28,8% документів мають електронну версію, а 12,4% є повнотекстовими електронними документами, які не дублюються паперовою версією (рис. 7.7).

Рисунок 7.7 - Структура фондів бібліотечно-інформаційної системи СумДУ (тис. назв)

У 2021 р. академічна спільнота університету мала доступ до 8 ресурсів за підтримки МОН України, та передплатених університетом, а саме: Scopus, EBSCOhost, SciVal, ScienceDirect, Web of Science, Bentham Science, Grammarly, Strike Plagiarism, і 18 ресурсів тестового доступу (рис. 7.8).

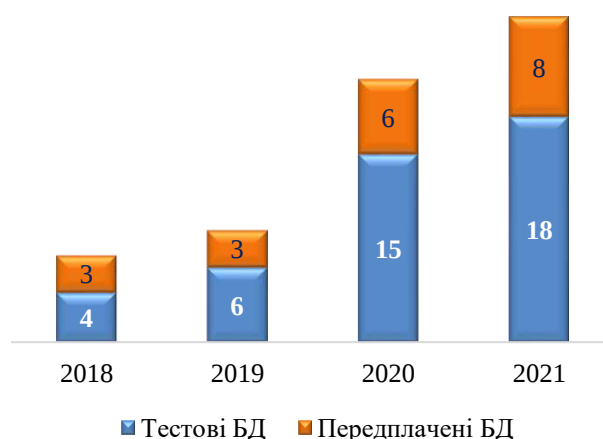

Рисунок 7.8 - Кількість зовнішніх електронних ресурсів

Бібліотекою проводилося інформаційно-бібліографічне обслуговування. Відповідно до запитів розширена тематика персоніфікованого інформування до 36 напрямів (2020 р. – 13).

Зважаючи на тренди в освіті та науці, особлива увага у 2021 р. приділялась формуванню актуальних компетентностей із базової інформаційної, культурної та академічної грамотності, академічної доброчесності. Протягом року було організовано та проведено 434 навчальні заходи (що на 9% більше, ніж у 2020 р.), відвідування яких збільшилося на 13% у порівнянні з 2020 р.

Поповнення фондів бібліотеки відбулося також за рахунок видань, підготовлених науковцями та викладачами університету. Для забезпечення науково-освітньої діяльності університету у 2021 р. видано 434 найменування навчально-методичної літератури (із яких 56 – в інших видавництвах): 220 – друкованих видань, 214 – електронних (у 2020 р. – 359 найменувань, із яких 213 – друкованих видань, 146 – електронних). Українською мовою видано 376 (88 %) найменування навчально-методичної літератури, англійською – 57 (12 %) найменувань.

Інформація про видання навчально-методичної літератури інститутами (факультетами), надрукованої у 2021 р. у видавництві СумДУ, наведена на рис. 7.9.

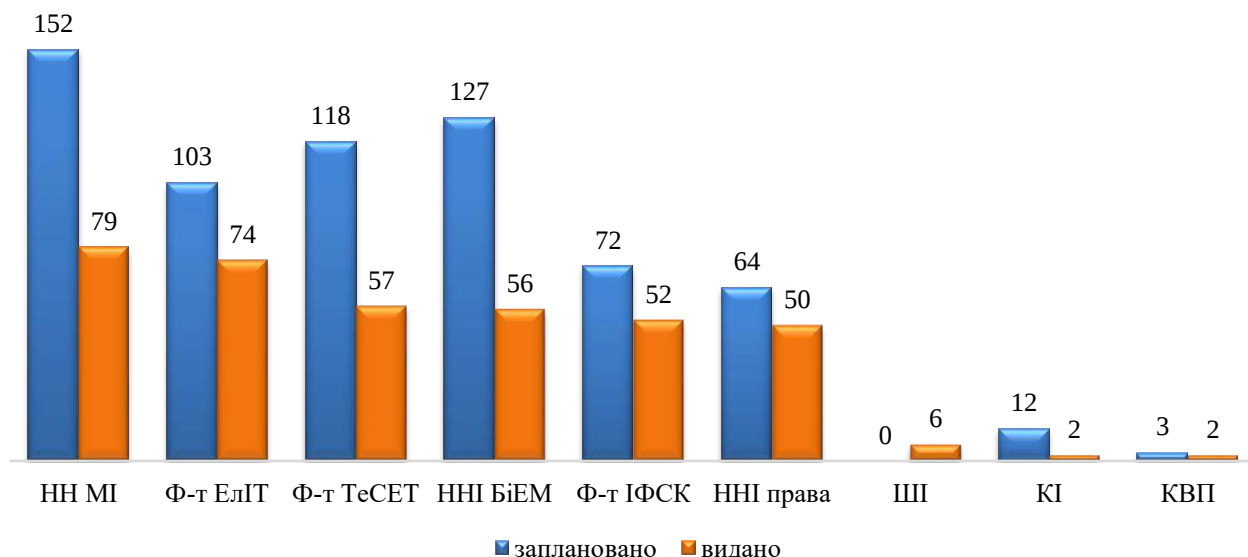

Рисунок 7.9 – Видання наукової та навчально-методичної літератури структурних підрозділів у 2021 р.

Дані, наведені на рис. 7.10, свідчать про те, що загальний показник видань в університеті у 2021 р. збільшився порівняно з 2020 роком (на 21 %). Також спостерігається тенденція до збільшення кількості виданих підручників (на 58 %).

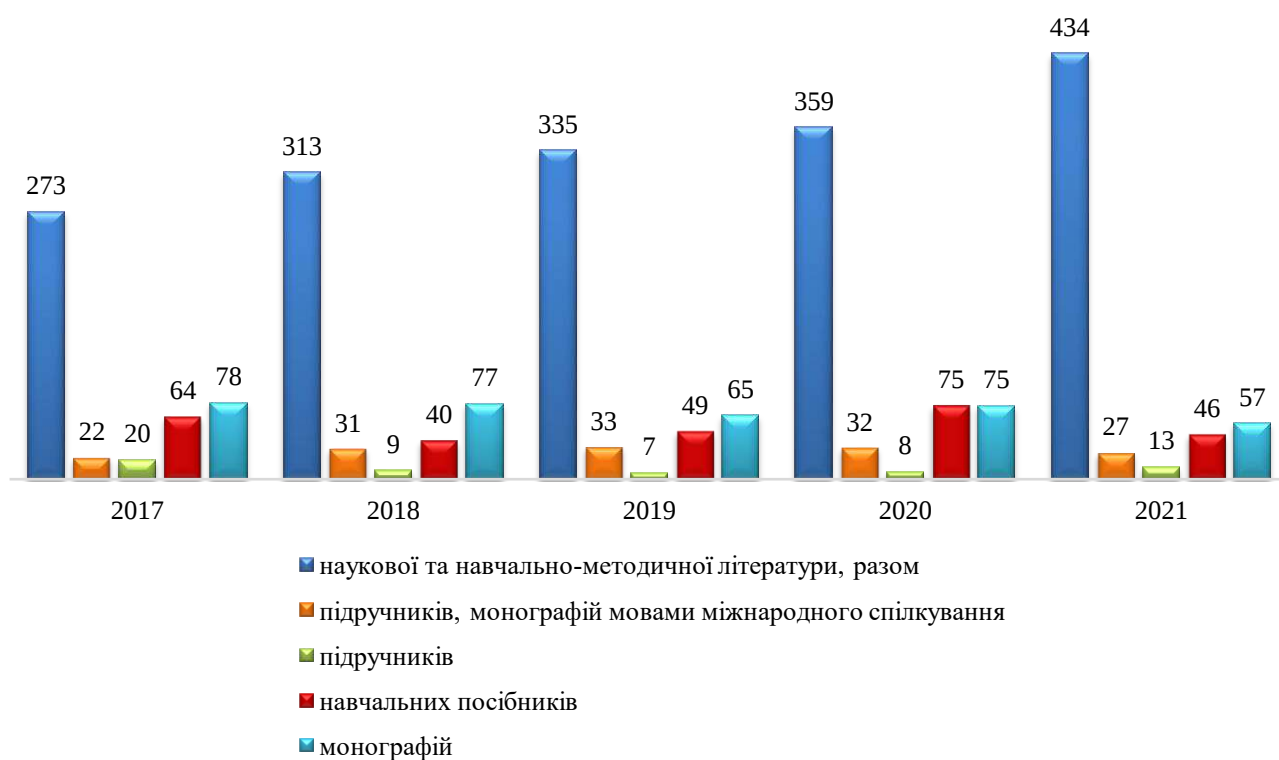

Рисунок 7.10 – Видано підручників, навчальних посібників та монографій

Таблиця 7.2 характеризує дані стосовно показників видань у розрізі структурних підрозділів. Спостерігається позитивна тенденція щодо збільшення видання підручників ННІ БіЕМ, а також щодо зростання показника видання монографій факультетом ІФСК.

Таблиця 7.2 – Видання підручників, навчальних посібників, монографій інститутами (факультетами)

Підрозділи	2017 р.			2018 р.			2019 р.			2020 р.			2021 р.		
	Навч. посіб. разом (у т. ч. з	Підручники	Монографії	Навч. посіб. разом (у т. ч. з грифами)	Підручники	Монографії	Навч. посіб.	Підручники	Монографії	Навч. посіб.	Підручники	Монографії	Навч. посіб.	Підручники	Монографії
Ф-т ТеСЕТ	3	5	5	5	1	12	2	-	10	7	-	16	8	1	8
Ф-т ЕлІТ	11	2	6	4	1	6	3	-	10	2	1	11	3	-	4
Ф-т ІФСК	10	-	13	9	-	13	15	1	10	25	-	6	9	-	13
КВП	5	3	-	2	1	-	1	2	-	2	3	-	1	2	
ННІ ФЕМ	7	4	35	-	1	13	3	2	18	1	1	17	8*	8*	20*
ННІ БТ «УАБС»	6	1	7	4	1	16	1	-	23	18	-	17			
ННІ права	7	3	10	-	1	14	4	1	5	6	-	11	2	1	9
НН МІ	20/1	-	8	16	2	7	19	1	4	14	3	12	15	2	4
ІІІ	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
КІ	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Разом	64	20	78	40	9	77	49	7	65	75	8	75	46	13	57

Примітка: * – показники діяльності ННІ БіЕМ

VIII. ПОЗНАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Розвиток масового студентського спорту та спорту високих досягнень є одним із пріоритетних напрямків позанавчальної роботи в університеті. Спортивний клуб університету у своєму складі має 9 профільних спортивних центрів (Центр спортивних єдиноборств, Центр пляжного волейболу, Центр кіберспорту, Центр ігрових видів спорту, Центр з зимових видів спорту, Центр з легкої атлетики, Центр водних видів спорту, Центр зі стрільби з луку, Центр естетичної гімнастики та інтелектуальних видів спорту) та забезпечує участь збірних команд СумДУ у змаганнях, організовує роботу спортивних секцій. Центри спортклубу розвивають 42 види спорту та забезпечують роботу понад 60 діючих спортивних секцій. У позабазових структурних підрозділах функціонує 7 спортивних секцій.

Студентські збірні команди з баскетболу бадмінтону, волейболу, пляжного волейболу, гандболу, настільного тенісу, регбі, футболу, флорболу, хокею на траві у 2021 р. брали участь у змаганнях у професійних та аматорських лігах на спортивних аренах України. У вищих лігах змагаються баскетбольна, гандбольна та волейбольна команди. Значна кількість здобувачів освіти була учасниками міжнародних змагань з легкої атлетики, стрільби з луку, спортивних єдиноборств, зимових та інших видів спорту.

Для забезпечення відповідних умов для тренувань та змагань студентів-спортсменів в університеті вживаються заходи щодо збереження та розвитку матеріально-технічної бази для занять спортом. Спортивна інфраструктура – це 43 об'єкти, серед яких: спортивний комплекс – Палац студентського спорту, Центр пляжного волейболу, плавальні басейни, спеціалізовані спортивні зали, водно-веслувальна і лижна бази. На матеріальній базі СумДУ діють два Центри олімпійської підготовки спортсменів – «Державний центр олімпійської підготовки з пляжного волейболу» (відкритий у березні 2021 р.) та «Державний Східний центр олімпійської підготовки легкоатлетів України», в яких, серед інших спортсменів, тренуються студенти-спортсмени та працюють за сумісництвом тренери спортивного клубу університету. У 2021 р. 9 спортивних об'єктів було відремонтовано та укомплектовано, у т. ч. 2 – за рахунок спонсорів та 2 спортивні зали були реконструйовані та введені в експлуатацію. У 2022 р. планується будівництво чотирьох відкритих майданчиків для пляжного волейболу, заміна штучного покриття на відкритому майданчику для футболу, будівництво комплексу зі скелелазіння.

У той же час, перехід студентів на дистанційну форму занять під час карантину, їх виїзд із кампусу за межі регіону, карантинні обмеження кількості осіб при одночасному відвідуванні спортивних залів та суттєві обмеження на дозвіл організації студентських спортивних змагань усіх рівнів іще у 2020 р., привело до зменшення кількості студентів у спортивних залах, секціях (рис. 8.1).

Рисунок 8.1 – Кількість студентів, які займаються у спортивних секціях

Суттєво зменшилася кількість змагань і на міжнародних спортивних аренах, а в Сумській області, через заборону масових спортивних заходів, змагання серед ЗВО не проводилися взагалі. Однак, незважаючи на карантинні обмеження, 2021 р. виявився досить успішним для здобутків студентів-спортсменів СумДУ на всеукраїнських студентських змаганнях та чемпіонатах України з різних видів спорту. Вдалося залучити до різних змагань студентів, які знаходилися у спортивному резерві, та, завдяки їх успішній участі в чемпіонатах України, значній частині кандидатам у майстри спорту вдалося виконати і підтвердити кваліфікаційні нормативи майстрів спорту України. На рисунках 8.2 та 8.3 наведені дані про кількість діючих студентів-спортсменів СумДУ, які є майстрами спорту міжнародного класу та майстрами спорту України.

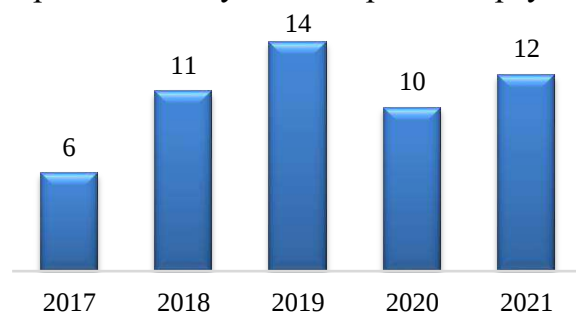

Рисунок 8.2 – Чисельність діючих студентів-спортсменів - майстрів спорту міжнародного класу

Рисунок 8.3 – Чисельність діючих студентів-спортсменів - майстрів спорту України

У 2021 р. 339 студентів-спортсменів, легкоатлетів, лижників-гонщиків, біатлоністів, стрільків із луку, дзюдоїстів та представників ігрових видів спорту увійшли до складу обласних, студентських та національних збірних команд України. 20 студентів-спортсменів СумДУ стали призерами на міжнародних спортивних аренах, а 167 здобувачів освіти – призерами всеукраїнських змагань (рис. 8.4). На Олімпійських іграх у 2021 р. у Токіо серед українських олімпійців у складі національних збірних з легкої атлетики, єдиноборств та стрільби з луку – 5 здобувачів освіти СумДУ та 6 випускників університету.

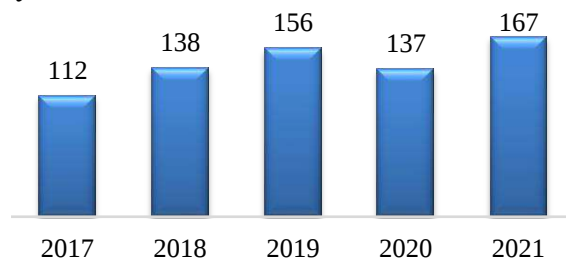

Рисунок 8.4 – Чисельність студентів-призерів у змаганнях загальнодержавного рівня

Збірні команди університету є успішними учасниками Всеукраїнських Універсіад, на яких вони три роки поспіль були призерами змагань у загальнокомандному заліку. СумДУ – чемпіон загальнокомандної першості Всеукраїнської зимової Універсіади-2019, срібний призер Всеукраїнської Літньої та Всеукраїнської Зимової універсіад у 2021 р., а з 2015 р. по 2021 р. – чемпіон Літньої Універсіади серед найбільших за контингентом студентів ЗВО України. Офіційні результати XVI Літньої універсіади України 2021 р., наведені у таблиці 8.1.

На міжнародних спортивних аренах у 2021 р. змагалися понад 70 здобувачів освіти. Серед них: 12 майстрів спорту міжнародного класу та понад 60 – майстрів спорту України. Разом вони вибороли більше 30 нагород, а 5 із них – ліцензії на Літні олімпійські ігри у Токіо.

Таблиця 8.1 – Офіційні результати XVI Літньої універсіади України 2021 р., загальнокомандна першість серед усіх закладів вищої освіти

ЗВО	Кількість видів спорту, де прийнято участь	Кількість здобутих очок	Зайняте місце
Національний університет фізичного виховання і спорту України	15	8856	I
Сумський державний університет	12	6380	II
Харківська державна академія фізичної культури	7	5606	III
Всього: 136 ЗВО України	...	...	...

2021 р. став роком часткового відновлення проведення культурно-мистецьких заходів в університеті. Студентами та співробітниками університету проведені чисельні як онлайн проєкти, так і заходи наживо, формат яких залежав від епідемічної обстановки у регіоні. Так, серед знакових заходів, які проводились цього року наживо можна відмітити «Посвяту першокурсників у студенти», концерт до Дня відкритих дверей (весняний семестр), урочистості з нагоди складання присяги студентами кафедри військової підготовки, вшанування тренерів та спортсменів СумДУ, концерт до Дня працівників освіти, конкурс талантів першокурсників «Золотий інтеграл», Новорічні заходи. Серед онлайн проєктів, які видались найбільш цікавими – Концерт до Міжнародного жіночого дня 8 Березня, «День науки», «Кращий студент СумДУ» тощо. Необхідно зазначити, що у 2021 р. творчі колективи культурно-мистецького центру (КМЦ) університету взяли активну участь у чисельних міських концертах і урочистих заходах. Всього відбулося 119 заходів різного спрямування та рівня, які були організовані та проведені за участю співробітників КМЦ та студентів-учасників творчих колективів СумДУ.

На сьогоднішній день на базі КМЦ працює 8 гуртків: 1 театральний, 4 танцювальні (1 бальний, 1 сучасний, 1 естрадний, 1 народний), 3 вокальні та студія КВН.

Традиційно протягом року учасники творчих колективів активно брали участь у мистецьких фестивалях та конкурсах міського, всеукраїнського та міжнародного рівнів (всього 31 фестиваль-конкурс, 13 з яких проходили за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України, або Міністерства освіти і науки України). Особливо відзначимо Всеукраїнський фестиваль-конкурс мистецтв «Пісня над Бугом»

(за підтримки МОН України, м. Хмельницький), де взяли участь 5 колективів та солісти-вокалісти, які вибороли три 3х місця, чотири – 2х місця та чотири 1х місця. Всього у 2021 р. лауреатами мистецьких конкурсів та фестивалів із числа студентів стали 226 чоловік (у 2020 р. – 124), як у колективних так і в сольних номінаціях.

ІХ. СОЦІАЛЬНЕ ОБЛИЧЧЯ СУМДУ

Первинна медична та профілактична допомога, медичні огляди, вакцинація проти COVID-19 тощо – основні напрями діяльності університетської клініки СумДУ у 2021 р. Відбулося подальше розширення переліку послуг і у відповідності до ліцензованих медичних послуг (понад 50 спеціалізацій) університетська клініка надала медичні послуги для близько 23 тисяч відвідувачам (таблиця 9.1).

Таблиця 9.1 – Перелік послуг, які надаються університетською клінікою

Назва послуг	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1.Консультативна робота професорсько-викладацького складу медичного інституту	+	+	+
2. УЗД, функціональна діагностика УЗД дитяча ЕХОкардіоскопія УЗД дорослих		+	+
3. Фізіотерапевтичні послуги	+	+	+
4. Масаж	+	+	+
5.Лікування в умовах денного стаціонару	+	+	+
6. Гідрокінезотерапія	+	+	+
7. Аквапрограми для вагітних	+	+	+
8. Оздоровчі заняття з плавання для дітей та немовлят.	+	+	+
9. Медична та фізична реабілітація.	+	+	+
10. Амбулаторна хірургія	+	+	+
11.Медичні огляди іноземних студентів. Заклучення договорів з іноземними студентами на річне обслуговування		+	+
12.Медичне забезпечення центру спортивної медицини		+	+
14. Оформлення довідок для занять у басейні	+	+	+
15.Робота центру комп'ютерної томографії	+	+	+
16.Робота медичної лабораторії: • Гематологічні дослідження • Біохімічні дослідження • Експрес-діагностика • Мікроскопічні дослідження • ІФА дослідження на • Коагулометрія • РМП	+ + + +	+ + + + + +	+ + + + + +
17.Рентгенологічні дослідження (за договором)	+	+	+
18. Медичні огляди для допуску до фізичного виховання	+	+	+
19. Косметологічні послуги		+	+
20. Надання послуг клініки медичним закладам на підставі договорів.		+	+
21. Оглядова служба з оформленням медичних санітарних книжок.		+	+
22. Підписання декларацій на медичне обслуговування.		+	+
23. Підготовка центру клінічних досліджень.		+	+
24. Проведення попередніх (періодичних) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці		+	+
25. Створення комісії для проведення медичних оглядів кандидатів у водії, періодичних і позачергових медичних огляд водіїв транспортних засобів			+
26. Створення постійно діючої комісії для проведення комплексних медичних оглядів спортсменів			+
27. Вакцинація проти COVID-19			+
Кількість послуг	16	28	33

У 2021 р. послугами клініки скористались більше 23,5 тис. осіб, серед яких у порівнянні з 2020 р. майже в чотири рази зросла кількість співробітників та студентів університету (табл. 9.2). Близько 2000 співробітників пройшли вакцинацію проти COVID-19.

Таблиця 9.2 – Кількість осіб, які скористались послугами університетської клініки

Користувачі послуг/звернень	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1. Усього користувачів СумДУ	6335	3072(-51,5%)	12075(+293%)
1.1. Співробітники	3129	1326(-57,6%)	6530 (+392%)
1.2. Особи, що навчаються	3206	1746(-45,5%)	5545(+300%)
2. Інші користувачі послуг	3180	5005(+57,3%)	11460(+123%)
Всього:	9515	8077(-15,1%)	23535(+191%)

На розвиток матеріально-технічної бази університетської клініки протягом року витрачено близько 2 млн грн: придбано біохімічний автоматичний аналізатор XL-200 (виробник Erba, Чехія) та імуноферментний автоматичний аналізатор Elan30s (виробник Erba, Чехія). Введення в експлуатацію та поновлення програмного забезпечення дентального рентген-апарату.

Спортивно-оздоровчий центр «Універ» (далі – СОЦ «Універ») виконує роль навчальної та спортивно-оздоровчої бази для студентів та працівників СумДУ. Згідно Положення про СОЦ «Універ» Центр також надає платні послуги з проживання та відпочинку, з організації активного дозвілля, з проживання, харчування та тренування спортивних команд, з організації корпоративних заходів, з прокату лижного інвентарю тощо.

У таблиці 9.3 надано перелік послуг, що надавалися СОЦ «Універ» протягом трьох останніх років.

Таблиця 9.3 – Надання послуг СОЦ «Універ»

№ п/п	Види послуг	За роками, загальна кількість осіб, які отримували послуги		
		2019 р.	2020 р.	2021 р.
1	Соціальні проекти для студентів (відпочинок, спортивні заходи тощо)	424	200	–
2	Тематичні студентські програми за замовленням студентського самоврядування	456	–	–
3	Соціальні проекти з відпочинку працівників	617	45	190
4	Навчальні послуги з підготовки офіцерів запасу (військові збори, проживання)	311	–	10
5	Тематичні семінари та тренінги (викладачі)	230	–	100
6	Тренувальні збори дитячих спортивних команд та танцювальних колективів	–	110	120
7	Навчальні збори резервістів	–	–	180

Зауважимо, у 2020-2021 р. площі СОЦ «Універ» надавалися на платній основі у тимчасове користування для проведення тренувальних зборів дитячих спортивних команд та танцювальних колективів, що дозволило залучити додаткові кошти. Також у 2021 р. на базі СОЦ «Універ» проживали резервісти збройних сил України, які 6 тижнів перебували на навчальних зборах.

У літній період на базі СОЦ «Універ» функціонує дитячий оздоровчий заклад «Універ» (далі – ДОЗ «Універ»). Основний зміст діяльності закладу полягає у виконання соціальної функції, а саме організації оздоровлення та відпочинку як дітей співробітників СумДУ, та жителів міста та області, зокрема, талановитих та обдарованих дітей, а також дітей пільгових категорій.

У таблиці 9.4 наведено динаміку оздоровлення дітей у літній період у ДОЗ «Універ» за останні три роки. Варто відмітити, що оздоровчий сезон 2020 р. на Сумщині не відбувся, що обумовлено карантинними обмеженнями. У 2021 р. усі путівки були реалізовані задовго до відкриття закладу, що свідчить про те, що попит на послуги з оздоровлення дітей на Сумщині значно перевищив пропозицію.

Таблиця 9.4 – Оздоровлення дітей у літній період у ДОЗ «Універ»

Кількість дітей які перебували на оздоровленні	За роками			
	2019	2020	2021	2022*
Загальна кількість дітей у т. ч.:	583	-	550	600+
– тематична зміна	57	-	150	-
– діти співробітників СумДУ	88	-	96	-

* - заплановано

Незважаючи на зростання на 57 % у 2021 р. у порівнянні з 2020 р. товарообігу комплексу громадського харчування (КГХ) університету, його показники залишаються меншими, ніж у доковідний період (рис. 9.1).

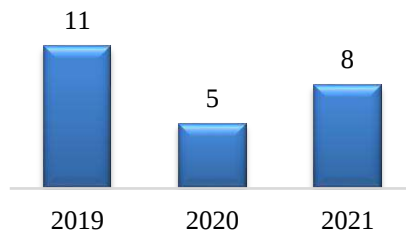

Рисунок 9.1 – Товарообіг комплексу громадського харчування (млн грн)

З метою врахування особливих умов роботи в умовах карантину КГХ було вжито заходів щодо розширення асортименту продукції, покращенням якості обслуговувань, умов та комфорту. За результатами опитувань та звернень була налагоджена робота центральної їдальні (як головного виробничого підрозділу) «на винос». Налагоджена випічка та доставка піци на замовлення, хот-догів та гамбургерів (в межах центрального кампусу) та гуртожитків № 2 і № 3. Налагоджена випічка піци на замовлення на території кампусу навчально-наукового медичного інституту. «На винос» тільки по центральній їдальні було відпущено 3269 замовлень. У період очного навчання студентів протягом 2021 р. було реалізовано 5979 (у 2020 р. – 2680) студентських комплексних обідів в їдальнях та кафетеріях, з максимальною націнкою не більше 50% (фактично – 30%), середня вартість таких обідів 30,00-35,00 грн.

Актуальним залишається питання оновлення матеріальної бази КГХ. У 2021 р. були здійснені значні поставки обладнання та меблів для торгових точок університету. Для забезпечення ефективної роботи комплексу та покращення умов праці співробітників КГХ у 2021 р. було витрачено – 989 381 грн (2020р. – 1 233 916 грн).

Х. РОВИТОК МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ УНІВЕРСИТЕТУ

Протягом 2021 р. вживались системні заходи щодо забезпечення безперебійної роботи всіх напрямків життєдіяльності університету шляхом сталого постачання необхідних енергетичних та матеріальних ресурсів. З метою створення комфортних умов та забезпечення безперебійного функціонування інженерних комунікацій проведений великий обсяг ремонтно-будівельних робіт.

Протягом 2021 р. відділом організації будівельних робіт було забезпечено виконання робіт силами залучених сторонніх будівельних організацій на загальну суму близько 18,4 млн грн, що на 32,6% більше ніж у попередньому році.

В 2021 р. по напрямку капітальних видатків виконано наступні роботи:

- завершена реставрація пам'ятки архітектури місцевого значення «Окружного суду» (навчальний корпус №2) по вул. Петропавлівська, 57;
- продовжено роботи з реконструкції учбового корпусу медінституту СумДУ по вул. Санаторна, 1;
- в корпусі №3, М, Ц, ЕТ проведено улаштування системи техногенної та пожежної безпеки;
- капітальний ремонт покрівлі гуртожитку-готелю та виконано перепланування двох номерів першого поверху для врахування потреб людей з обмеженими можливостями;
- капітальний ремонт покрівель гуртожитків № 2, № 3, (№ 5, блоку обслуговування гуртожитку № 4 – розпочато ремонт);
- виконано будівництво зовнішніх мереж водопостачання гуртожитку № 3 по вул. Замостянська, 7
- розпочато капітальний ремонт покриття поля для міні - футболу СумДУ.

Сумарний обсяг всіх виконаних ремонтних робіт силами спеціалістів ремонтно-будівельної дільниці, групою поточних ремонтів господарського відділу головного кампусу, групою поточних ремонтів господарського відділу навчального кампусу медичного інституту, групою поточних ремонтів господарського відділу університетського кампусу в центрі міста за 2021 рік становить 7 154 900 грн, що на 6,6% більше ніж за попередній рік.

У звітному році для виконання поточних ремонтів залучалися підрядні організації. Обсяги виконаних робіт становлять 1 879 000 грн.

Щодо кількісних показників, то за минулий рік було відремонтовано та улаштовано спеціалістами ремонтно-будівельної дільниці та групами поточних ремонтів 462 одиниці різноманітних приміщень, об'єктів, малих архітектурних форм, у тому числі: лекційні та навчальні аудиторії, лабораторії, комп'ютерні класи, майстерні, кабінети, кімнати для проживання студентів, сантехнічні та побутові приміщення, сходові клітини, коридори, спортивні зали, фасади, тощо. У попередньому році ця цифра склала 420 одиниць.

Окремо слід відмітити поточні ремонти звітнього року, які були проведені власними силами в учбових корпусах навчально-наукового медичного інституту (29 приміщень), та на кафедрах (10 приміщень), що розміщені на клінічних базах медичних закладів міста. Завершено ремонт читального залу, облаштовано простір для індивідуальної роботи користувачів за рахунок реорганізації книгосховища в бібліотеці навчально-наукового медичного інституту. Загальні витрати на ремонт всіх об'єктів учбового корпусу медичного інституту, стоматологічного корпусу та

приміщень кафедр медичного інституту на базах міських, обласних клінічних лікарень, поліклінік становить 642 500 грн.

У 2021 р. продовжувались ремонтні роботи у гуртожитках університету. Обсяг фінансування таких робіт за 2021 р. становить 683 000 грн.

ХІ. ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Однією з необхідних умов успішного розвитку університету є його фінансова спроможність та стабільність. Диверсифікація та збільшення фінансових надходжень, їх ефективне й оптимальне використання залишається одним із пріоритетних завдань фінансового менеджменту університету. За таких умов важливим у найближчий час є створення інтегрованої з автоматизованою системою управління університету аналітичної системи фінансового моніторингу та прогнозування фінансового стану діяльності університету, що дозволить приймати оптимальні рішення щодо напрямів використання коштів.

Аналіз фінансових показників діяльності університету у 2021 р. свідчить про успішність подальшого розвитку механізмів стимулювання та результативності діяльності щодо залучення коштів. Так, за 2021 р. загальне надходження коштів по СумДУ (комплекс) склало 843,5 млн грн. У порівнянні з 2020 р. (704,5 млн грн), збільшення склало майже 139 млн грн (19,7 %).

Рисунок 11.1 – Обсяги надходження коштів до базового ЗВО та в цілому по комплексу СумДУ (млн грн)

Збільшення загального фонду по комплексу СумДУ склало більше ніж 73 млн грн (19,6 %) при цьому збільшення відбулося як у базовому ЗВО, так і в фахових коледжах (у останніх найбільш суттєво – 22,8 %). Збільшення спеціального фонду по СумДУ як комплекс склало 60,4 млн грн (у порівнянні з 2020 р. – збільшення на 18,9 %). Необхідно зазначити, що збільшення надходжень за загальним фондом базового ЗВО (на 18,4 % у порівнянні з минулим роком) відбулося насамперед за рахунок реалізації формульного підходу, за яким СумДУ отримав у 2021 р. 37,8 млн грн (2020 рік – 33,6 млн грн). Такий результат є черговим свідченням правильності вибору та успішності реалізації відповідних пріоритетних напрямів розвитку університету.

Надходження базового ЗВО за основними складовим зображено на рис. 11.2. Надходження від вітчизняних студентів, аспірантів, та інших категорій осіб, що навчаються, як і раніше складають найбільший відсоток, у порівнянні з минулим роком. Слід відмітити, що на відміну від минулого року відбулося збільшення доходів від студентів денної форми навчання, які навчаються на умовах повної оплати – збільшення склало 1,26 млн грн (у минулому році зменшення склало майже 1,3 млн грн). У фінансовому вимірі найбільше зростання надходжень забезпечило

навчання іноземних студентів – 18,3 млн грн (12%). На жаль, вкотре відбувається зменшення надходжень від ЦЗДВН – 1,4 млн грн. Приблизне фінансування одного приведенного студента, який навчається за кошти держаного бюджету, склали: у 2021 р. – 61,0 тис грн; у 2020 р. – 59,5 тис. грн.

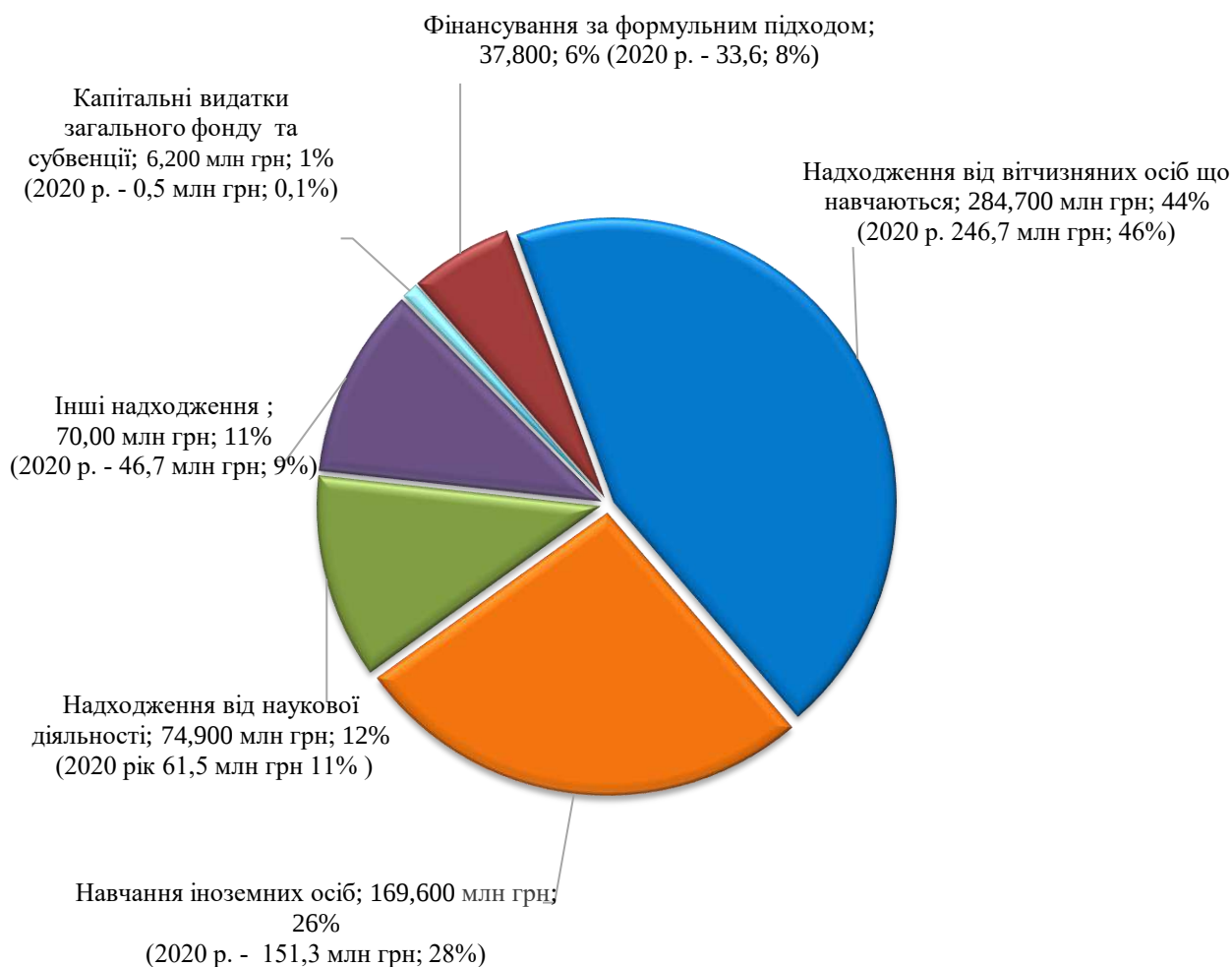

Рисунок 11.2 – Надходження коштів до базового ЗВО у 2021 р.

Надходження за рахунок капітальних видатків загального фонду у 2021 р. склали 6,2 млн грн (у 2020 р. – 500 тис). Незважаючи на продовження пандемії вдалося збільшити надходження коштів як плата за навчання від іноземних студентів - на 18,3 млн грн, при цьому їх частка зменшилась з 28 до 26 %. Позитивним результатом є збільшення інших надходжень з 46,7 до 70,0 млн грн, що у 2021 р. склало 11 % від загальних надходжень.

Всі інші напрямки діяльності забезпечили зростання доходів у 2021 р. у порівнянні з минулим роком. Суттєве зростання надходжень забезпечили платні послуги підрозділів університету - зростання більше ніж у 2 рази (на 10,8 млн грн). Вцілому за усіма підрозділами факультетів та інститутів відбулося зростання надходження коштів за надання додаткових платних послуг (табл. 11.1). Доходи від діяльності військової кафедри збільшилися на 3,3 млн грн (37,8 %), доходи від тимчасового користування приміщеннями на 1,5 млн грн (71 %).

Таблиця 11.1 – Надходження коштів за додаткові платні послуги, які надаються підрозділами інститутів (факультетів) університету (тис. грн)

Підрозділ	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Δ (2021 – 2020) р., тис. грн / %
НН МІ*	1680	1719	3239	1520, +88,4 %
Ф-т ІФСК**	762	366	1393	1027, +280,6 %
ННІ права**	9	37	120	83, +224,3 %
Ф-т ЕлІТ**	306	184	152	-32, -17,4 %
Ф-т ТеСЕТ	192	236	209	-27, -11,4 %
ННІ БіЕМ**	1617 ¹	2158 ¹	1018	-1140, -52,8 %
Всього	4566	4700	6131	1431, +30,4 %

Примітки: * – з врахуванням роботи викладачів кафедр НН МІ в університетській клініці; ** – з врахуванням участі викладачів кафедр в підвищенні кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування; ¹ – сукупні надходження ННІ БТ «УАБС» та ННІ ФЕМ.

За 2021 фінансовий рік загальне фінансування витрат СумДУ (комплекс) склало 836 млн грн: збільшення витрат склало 191,1 млн грн (29,7%). Слід зазначити, що розподіл фінансування СумДУ (комплекс) склав майже 49 % на 51 % з загального та спеціального фондів (у минулому році – 56% з загального та 44% зі спеціального фондів).

Найбільш вагомою статтею витрат університету була і залишається заробітна плата. Так за результатами 2021 р. по комплексу СумДУ вона склала більше 589 млн грн (у 2020 р. – 466 млн грн) , що склало більше ніж 71% (у 2019 р. відповідно 72%) від всіх видатків комплексу. При цьому з загального фонду було профінансовано 54 %, у минулому – 59,6 % від всього фонду заробітної плати.

Фонд оплати праці базового ЗВО (без надходжень за наукову діяльність) за результатами року збільшився на 24,65 % - 83,6 млн грн (2020 р. – 9,7 млн грн).

За підсумками 2021 р. відбулося істотне збільшення витрат на оплату комунальних послуг. Збільшення цих видатків по комплексу склало близько 24,4 млн грн (зростання на 64,3%). Зростання вартості газу склало більше ніж в 3 рази, тепла на 60 %, електроенергії - майже в 1,6 рази. За умов збереження тарифів на комунальні послуги у 2022 р. на рівні кінця попереднього року, прогнозовані видатки на комунальні послуги у цьому році можуть становити близько 90 млн грн. За таких обставин заходи економії та раціонального використання комунальних ресурсів стають одними з найважливіших заходів економії коштів університету.

Таблиця 11.2 – Видатки на оплату комунальних послуг базовим ЗВО

Комунальні витрати	2021 р., млн грн	2020 р., млн грн	Різниця у %
Всього, у тому числі:	50,3	30,9	+62,61%
Теплопостачання	17,5	11,6	+50,90%
Водопостачання	4,9	4,2	+17,55%
Електроенергія	16,4	9,7	+68,69%
Вивіз сміття	0,37	0,16	+129,91%
Газопостачання	11,1	5,2	+111,79%

У 2021 р. відбулося збільшення витрат на забезпечення діяльності університету майже на 27,7 млн грн (2020 р. – 54,97 млн грн; 2021 р. – 82,64 млн грн). Збільшено видатки на інформатизацію та телекомунікаційні послуги до 18,0 млн грн (2020 р. – 11,1 млн грн), капітальні ремонти та будівництво до 16 млн грн. У 2021 проведено

закупівлю навчального та наукового обладнання (крім комп'ютерного) на загальну суму 13,38 млн грн – рис. 11.3 (у 2020 р. – 1,4 млн грн).

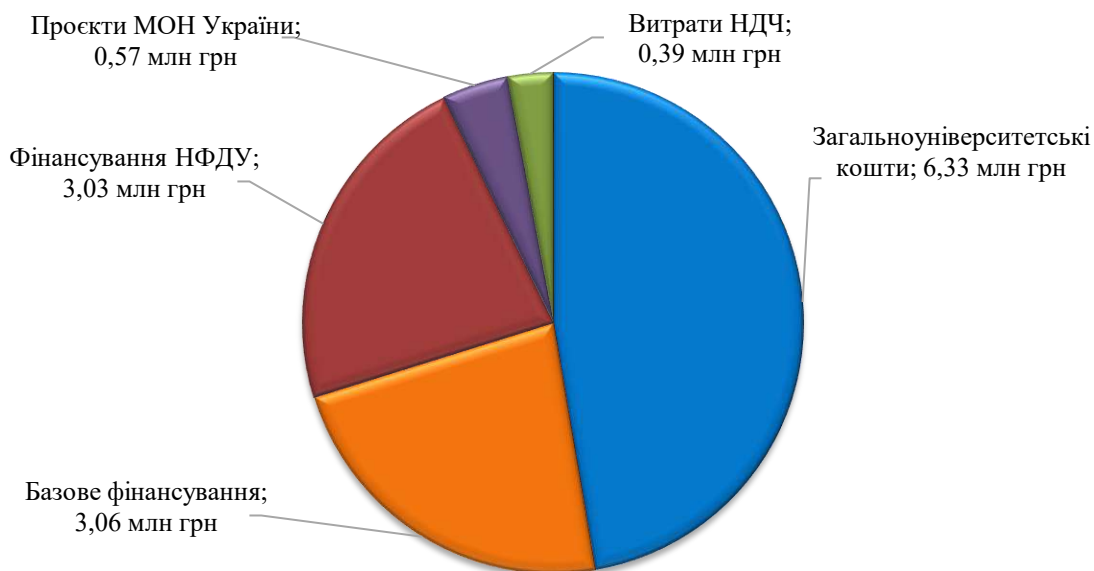

Рисунок 11.3 – Джерела фінансування на придбання наукового та навчального обладнання

Як у попередні роки, у 2021 р. в СумДУ забезпечено своєчасну та в повному обсязі виплату заробітної плати та інших обов'язкових платежів. За підсумками 2021 р. фонд оплати праці збільшився на 24,6 %. Частка виплат у фонді оплати праці на всі види премій збільшилась на 5 %, що відносно загального фонду оплати праці склало близько 30 % (у 2020 р. – 25 %).

Протягом 2021 р. продовжено політику соціально-орієнтованого університету. В цілому по СумДУ витрати соціального характеру (за виключенням заробітної плати, щомісячних премій, надбавок та доплат, премій за певні досягнення) склали 29,8 млн грн, із них по базовому ЗВО 26,6 млн грн, що на 26,7 % більше, ніж у 2020 р. У 2021 р. для співробітників університету надана матеріальна допомога загальним обсягом 3,2 млн грн (зростання на 33 %). Профспілковими організаціями співробітників та студентів по комплексу профінансовано соціальних витрат на 3,85 млн грн (у 2020 р. – 3,1 млн грн).